

„KUFEKE”. Csakis
a „Kufeké”-gyermekszobát való táplálás óvja hatá-
san a gyermekek hányásos hasmenésétől, hasmenéstől,
bélhurutól stb. A „Csecesemő” tanulságos füzetke
ingyen kapható az ársítóhelyeken vagy R. Kufeké-
nél Wien, III.

BŐRSZÉKIPAR.
KENDI ANTAL Budapest, IV., Károly-utca 2.

Angol bőrbutor készítése, festése és renoválása saját
műhelyben. — Ebédlesek, ká-
rodafotók valódi bőrrel, ülőbutor-állványok kárpí-
tozásra. — Székáttalítások.
1908

MATTONI-FÉLE
GISSHÜBLER
természetes érvényes
SAVANYUVIZ.

Sporteszköz, háló- és kötél-
gyártó ipartelep.

**Tennis- és
tornaterék**
teljes berendezés.

Támlaszék, függő, turista-
szék, lohaló, tekejáték, kerti
butor, ponyva, zsák és zsinor
legelősebb beszerzési forrása:

Seffer Antal
Budapest, Károly-utca, boltsz. 12.
Központi városi épület.
Képes árjegyzék kérésre ingyen.

ÉKSZEREK, EZÜSTNEMŰEK,
gyári áron egyházi szerek,
órák, angol fran-
cia és china-ezüst dísz tárgyak, a
legújabb angol rendszer szerint
beszeresethetők
részletfizetésre
Sárga János Kolosvárt.
Képes nagy árjegyzék ingyen.

Jövedelmező HOMOK — ARANY Csekély befektetés.
mellékép.

ha cementtel lesz keverve és kézi vagy erő-
üzemre berendezett gépeinkkel elismert
elsőrendű betonfalazótégél, cementfödésere-
pek, fali és padlólapok, vályuk, csövek stb.
gyártására fel lesz dolgozva. A gyártás egyszerű-
ségénél fogva mindenütt üzhető hol ho-
mok, kavics, vagy salak stb. áll rendelkezésre.
Ajánljuk üzemünket megtekinteni. Gépek külön-
böző árakban. — 66. számú jegyzék ingyen.
Levelezés magyar nyelven.

Leipziger Cementindustrie Dr. Gaspary & Co.
Markranstädt bei Leipzig. 12771
Különlegességi gépgyár homok értékesítésére.

Uj zseb-messzelátó kompaszszal és tűkörrel
összeszerelésre, nagy messzelátóval,
együttal nagyítóval,
gyújtóval és szem-
lővel gyantát hasz-
nálható, kényelmesen
zsebben hordható,
darabonként csak K.
1.30, 3 db K. 4.—.
Ha nem tetszik, pénz
vissza. — Székiúds
előfizetés vagy után-
vetél mellett. — Cs. és kir. udvari szállító

SERAIL-ARCZENŐCS,
ARCZ-SZÉPÍTŐSZER
az arcot tisztítja, fehéríti és báránypruhá teszi. Egy
égetty ára 1 kor. 40 fill. kis égetty ára 70 fill.
Serail-szappan, Epe-szappan kitűnő tolett szappa-
nok a kenőcs használatához. Serail-örme nappali
használatra, Serail-puder kiváló finom arcpor há-
rom színben, fehér rózsaszín és érme. Egy doboz ára 1 kor.
Készíti **ROZSNYAY MATYÁS** gyógyszerész,
Aradon, Szabadság-tér. 12994

**Parád gyógy-
fürdő**
Heves-megyében. Gr. Károlyi Mihály tulajdona.
Megnyílik május 15-én.

Vastimsó fürdővel és hidegvízgyógyintéssel, gyógyes kú-
pával, természetes ártól és vasaltalmú vizekkel. —
Lakások kényelmes szállodákban — uradalmi kezelé-
snek — a vendégek élelmisése díszes külön csarnokban bérlet náján
Veseghy István jó hírnevű konyhája van bízva. Az évad
május hó 15-től szeptember hó végéig tart és pedig az előéad má-
jus hó 15-től június hó 20-ig, a levead június hó 21-től augusztus
hó 20-ig, az utóéad augusztus hó 21-től szeptember hó végéig.
Ezt az utóéadban a lakások 50 százalékkal olcsób-
bak az állandó vendégeknek. Fürdőkabinok és folyókák
gőzfűtéssel vannak ellátva. Posta, távírás és távbeszélő a fürdő-
telepen. Prospektussal és minden felvilágosítással készségesen szol-
gál egész éven át a fürdőigazgatóság.

Betegtoló-kocsik
az utcán és szobában való haszná-
latra. Képes katalógus ingyen.
Keleti J. Epest, Koronaherceg-u. 17.

Dús kebel előérése czéljából.
A művészet szép kebel előré a hölgyekre nézve már
nem képez titkot, mint a **Pilules Orientales**
(keleti pillulák) csodaszép tulajdonságai ismeretét.
E pillulák tényleg azzal a képességgel bírnak, hogy a ke-
let fejlesztik, szilárdítják és újra helyreállítják, va-
lamint a nyak és váll kiálló csontjait elfedik és
emellőzve a kebelnek kecses teltséget kölcsönö-
znek a nélkül, hogy a derekat szélesítsék. A Pi-
lules Orientales főképen keleti növény-
kivonatból állnak és teljesen ártalmatlanok, a
mentesek, az egészségre mindig jóhatá-
súak. Hatásukat nem szabad más külső
vagy belső használatra szánt hasonló készí-
tményekkel összehasonlítani. Egy több mint
húsz éves siker igazolja a **Pilules Orientales** hírnevét és bebiz-
onyította, hogy azok éppúgy az asszonyok, mint a fiatal lányok szá-
mára az egyedül igazán biztos szer, mely a dús és szilárd kebel
előrére lehet. Könnyű diszkrét kezelés. Tartós siker körülbelül két
hónap alatt. Egy üvegcse használati utasítással K. 6.45 bérmentre,
utánvételt K. 6.75. **J. Ratió, gyógyszerész Páris.**
Raktárak Ausztria-Magyarország részére: Budapest: Török József,
Király-utca 12, Wien: R. Pserhofer, Singerstrasse 13. 12292

**HÖLGYEK
KEDVENCZE**
Ez az elnevezése a Rogátsy-féle pi-
per-boraxnak, mely a legkiválóbb
test- és arcápoló szer és amelynek
nincs szükségé más reklámra, mint
egyszeri próbahasználatra. A ki egy-
szer használja a Rogátsy-féle pipere-
boraxot, hűségese marad ahhoz egész
életére. Kapható minden gyógyszertárban,
drogueriában és fűszerkereskedésben.

Feltűnést keltene
**TITANIA gyors-
gőzmosógépek**
az előbbihez képest 1/3 idő
alatt
a ruhát hófehérre.
Minden gépet próbára
55 koronától feljebb.
Képviselek keresetnek.
Bizonyítványok, prospek-
tusok ingyen. 1907
TITANIA-művek, Wels 179
O.-Oesterr.

Ha őszül a haja
ne használjon mást, mint a
„STELLA”-HAJVIZET,
mert ez nem hajfestő, de oly vegyi összetételű szer,
mely a haj eredeti színt adja vissza. Üvege 2 K.
ZOLTÁN BELA gyógyszerésztárában,
Budapest, V/49, Szabadság-tér, Sétány-utca
sarkán. 19445

RÉZBUTOR
12575 VAS-SZOBABUTOR
gyártmányaink, modern, stilszerű kivitelben
városi üzletünkben kiállítva megtekin-
thetők. Eladás jutányos árak mellett.
Árjegyzék ingyen és bérmentve küld
PÁPAI és NATHAN vas- és réz-
butor gyár
Budapest, VI., Andrassy-út 1.
(Fonciere palota).

24. SZ. 1908. (55. ÉVFOLYAM.) SZERKESZTŐ HOITSY PÁL. FŐMUNKATÁRS MIKSZÁTH KÁLMÁN. BUDAPEST, JUNIUS 14.

Szerkesztési iroda: IV. Beátnoda-utca 5.
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4.

Előfizetési feltételek: Egész évre — 16 korona. A „Világkronika”-val
Félévre — 8 korona. negyedévenként 80 fillérrel
Negyedévre — 4 korona. több.

Külföldi előfizetésekhöz a postailag meg-
határozott viteldij is esatolandó.

GRÓF PÁLFY JÁNOS.

1829—1908.

MEGHALT egy igen nevezetes magyar ember,
kit alig ismertünk. Uradalmi, tizenegy
négyezedmértöldnyi terjedelművel, fel-
érték egy kis fejedelemséggel. Évi jövedelmé
egyeke volt a legnagyobbaknak az országban.
Vára, kastélya annyi volt, hogy az év minden
hónapját másikkban tölthette volna. És a neve
egyeke az ország legrégibb történelmi neveinek.
Egyik őse Pálffy Miklós, a győri hős. A másik
az ország nádora, kit Mária Terézia így szólít
egyk leveleiben: „Mein Vater Pálffy!” És ő,
kinek nevét e napokban sűrűn emlegettük, a

Pálffy-család nádori ágának utolsó
férfi-sarjadéka: idős Pálffy János
gróf az évek mégis csak kiseb-
bik részét töltötte itthon: egy hó-
napot Pozsonyban, a hol született,
egyét királyi kastélyában és ket-
tőt Bajmócz várában. Az év többi
részén át a külföldet járta. Bécs-
ben fényes palotája volt, a Wall-
ner-strasseban. Az apjától örö-
költe, de igazán nevezetessé, sőt
páratlaná ő maga tette híres mű-
gyűjteményével. Párisban inkább
volt otthon, mint Budapesten. Pa-
lotája a legfényesebbek egyike.
Valamikor Napoleon Jerome her-
cege volt; a commune idején ál-
dozatul esik a nép dühének; Pálffy, a magyar mágus, megve-
szí, nagy költséggel helyreállít-
tatja, berendezi történelmi fény-
nyel és megtölti műkínésszel,
melyeknek Páris csodájára jár.

Szesély és akaraterő, nemes
ábránd és gúny vív örök harcot
e nem mindennapi emberéletben.
Az apai birtokok adóssággal ter-
helten, bírói zár alá vetve száll-
nak reá. A reá jutó évi jövede-
lem nem üti meg a százezer
forintot. A fiatal örökös a szabad-
ságharcz küzdelme után — mely
tizenkilenc éves kora a kül-
földre űzi, — a gazdálkodásra veti
magát, felszabadítja minden adós-
ság alól birtokait s az ország

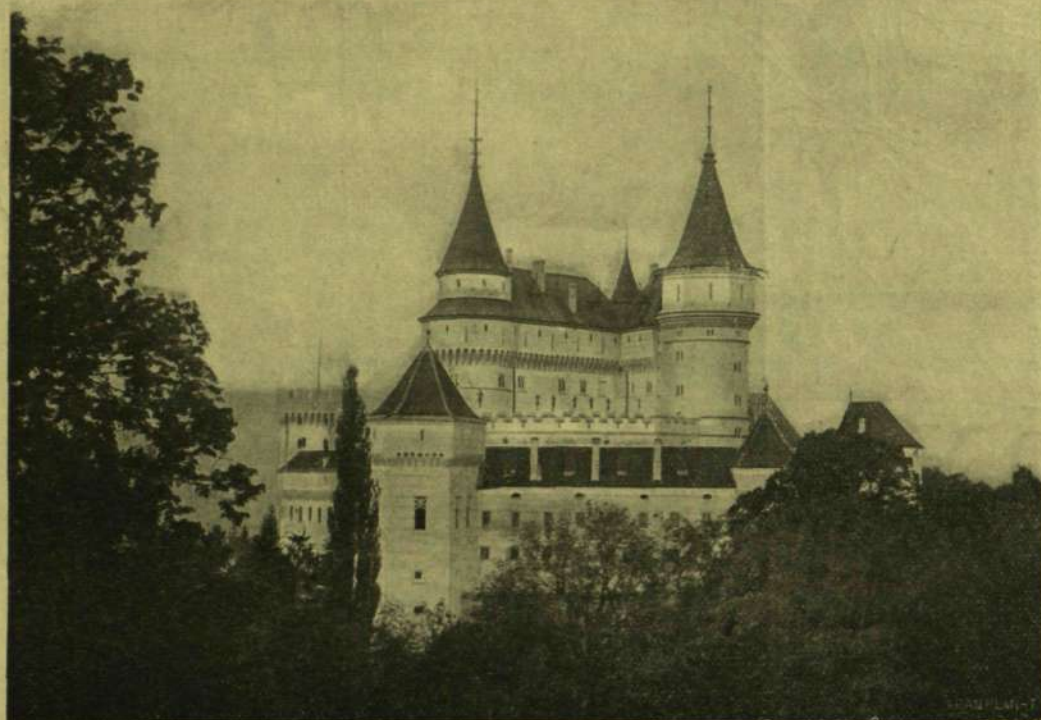
egyk leggazdagabb főura lesz. Emberül meg-
álva helyét az anyagi kérdésekben, busán
ömlő jövedelmét a művészet eszményi értéké-
re, de csak arannyal megváltható kincseire költi.
Párisban, Bécsben nagy híre van csalhatatlan
műtízésének és áldozatkészségének. Egy hosszú
emberéletén át, melynek egyetlen tartós szen-
vedélye a művészetnek és a szépek imá-
data, oly műkínéket halmoz fel három or-
szágban szétszórtan álló váraiban és palotái-
ban, minőket csak az gyűjthetett össze, ki meg-
számlálatlanul bocsáthatja rendelkezésére a
milliókat a gyűjtő szenvedelmének.

De a túlfinomult ízlés, mely Párisban a
gazdagok leggazdagabbjai és a műveltek leg-
műveltebbjei közt elsőrangú helyet biztosít

számára, itthon, különös érzékenységgel páro-
súlva, nem hogy népszerűvé nem teszi, hanem
elszigeteli. Párisban és a külföldön már rég-
óta ismerik és bálmulják felbecsülhetetlen ér-
tékű kép-, szobor-, ötvösmű- és régiséggyűjte-
ményeit, midőn itthon minderről csak gyani-
tások és feltevések vannak. Szeszélye és ér-
zékenysége műértőink elől is következetesen
elzárja gyűjteményeit, melyeket féltékenyen
rejtget pozsonyi és budapesti palotájában,
királyi és bazini kastélyában, és mindenek
fölött a bajmóczy várban. Csak egy-egy bizal-
masától hallani, hogy antik butorának fénye
és gazdagsága leírhatatlan, hogy Királyfán a
németalföldi mesterek nagyrétű festményein
kívül van Rubens- és Ribera-kép, hogy ötvös-
művészeti gyűjteményének alig van
párja egész Európában. Egyszer,
külföldön léteinek idején, sikerült
mégis egy előkelő magyar műértő-
nek egy óra hosszúságú tartó szem-
lét kieszközölni a pozsonyi palo-
tájában. S ez a műértő ámulva
szól a termék fejedelmi fényéről
és művészeti kincseik gazdagságá-
ról. Gyönyörű, nemes békateknő-
vel és bronzal berakott Boul-féle
francia bútort mindenfelé. A fala-
kon, mozgatható állványokra he-
lyezve, körülbelül száz festmény,
rég mesterek művei. Értékes vala-
mennyi. Nincs közöttük selejtes,
vagy meg nem állapított bec-
sű egy sem. Műértő kéz és szem
válogatta össze mindet. Van ott
egy teljesen hiteles és híres Bolt-
raffio-kép. — Madonna a gyermek
Jézussal és szentekkel — melyet
már Vasari leír a tizenhatodik
században, s a művészettörténeti
munkák mind megemlítenek és
Leonardo da Vinci ez egyik leg-
kiválóbb tanítványának elsőrendű
képei közé sorolnak. Bolt-raffio a
legkritikább mesterek közé tartozik
és a nagy képtárak közül is csak
vajmi kevés dicsekedhetik egy-
egy képével. Van egy-egy Bolt-
raffio-képe a budapesti Szépművé-
szeti Múzeumnak, — szintén Ma-
donna a gyermek Jézussal, — a
londoni National Gallery-nek, a

GRÓF PÁLFY JÁNOS.

BAJMÓCZ VÁRA.

milanói Poldi-Pezzoli-képtárnak és a milanói Brera-galériának, — aztán nincs igen tovább. Pálffy János gróf Boltraffiója másfél méternyi hosszú kép s a pozsonyi palota üveges lépcsőházának főfalán függ. Van aztán e palotában egy gyönyörű Madonna-kép a bolognai Giacomo Franciatio-tól és vannak jelentékeny számmal nagyon kiváló németalföldi képek a XVIII. és XVIII. századból.

Ime, egy vázlatos és emlékeztető összeállítás kép a Pálffy-paloták egyikének gazdagságáról. A többiről még kevesebbet tudunk, azt a keveset is csak a külföldön át hozzánk eljutott hírekből. A bécsi palota festményei közt a németalföldi művészet és a régi francia iskola dominál. Híresek e palota bronz- és porcellán-gyűjteményei és Napoleon-relikviái is, ez utóbbiak közt mindenek fölött I. Napoleon írószobája és ágya, és nevezetesen XV. és XVI. Lajos bútorféléi. A bécsi palotában híres vendégségek is voltak még néhány évvel ezelőtt, melyekben szívesen vettek részt a királyi család tagjai közül számon, köztük Ferencz Ferdinánd trónörökös is. Ebben a palotában volt vendége Pálffy János grófnak Bismarck herceg, midőn fiának, Herbert grófnak Hoyos grófnéval történt esküvéje alkalmából utójára járt Bécsben. A nagy kancellár elamult a palota kincseinek láttára, s midőn elutazott, nagy értékű emléket kapott a Pálffy-palota kincseiből: Mária Antoinette királyné porcellán serviceit, melyet házigazdája ajánlott fel számára, tisztelte jelöl.

A műértő agastyánnak itthon Bajmócz várában telt legtöbb öröme és büszkesége. Az Árpád-kori várkastély helyén, mely valamikor Csák Máté, Korvin János, a Zápolyák és a Thurzók sásfészeke volt, a milliókat nem sajnálva, épített egy tizenötödik századbéli francia lovagvárat, öt emelet magasságú, csillogó tornyokkal, a lovagkori építészeti szépségeiben gazdagot. Tizenhét évvel ezelőtt fogott hozzá építéséhez, eszmét adva a tervekhez, melyeket kitűnő építőművésszel (a budapesti Hubert Józseffel) készíttetett el. Tizenkét év elmúltával készen áll a lovagvár, egymás fölött emelkedő öt udvarával, a régi vár épésében megőrzött középkorbeli részleteivel, középső során a Hunyadi-teremmel, mely Hollós Mátyás királyt látta, alatt a vén hársfával, hol Rákóczi tanácskozott vezéreivel, és legfent a várúr lakosztályával, melynek ablakából elragadó kilátás nyílik a Magura hegy-láncaira és a Nyitra folyó völgyére. Itt élt évente két hónapig a régi lovagkorba illő ábrándoknak az agastyán, elmélázva talán a letűnt ifjúság évein, melyek boldogságot adó szerelem nélkül szálltak el föltette s már korán egyikévé tették az örökszép művészet imádóinak. Itt élt ábrándjainak, melyeket az élet nem váltott be soha, itt élt, vigasztalódva a művészet kincsei közt, melyeket dúsabban hal-

mozott fel itt, mint bármelyik más palotájában. S ha lesszállt a toronyszobáiból és visszatért a hétköznapi élet zajába, bántotta minden s az emberek csodálták szeszélyes érzékenységet, kiszámíthatatlanságát. A mentor és a mecénás lelki diszpozícióival telve jött el mindannyiszor várából, s majdnem ugyanannyiszor családodtan és szándékaiból mitsem váltva be, menekült el hazulról, vissza a külföldre, más és más palotájába, műkincseinek más és más gyűjteményéhez.

A mecénás csak egyszer tört ki belőle ellenállhatatlanul: nyolcz évvel ezelőtt, midőn Vöröskő várának öt illett részét a hozzá tartozó uradalommal együtt a magyar közeposztály megmentésére, ifjainak nevelésére ajánlotta fel. Három milliót érő alapítvány volt ez. Kamatait ösztöndíjakra szánta, és mely ösztöndíjak által a magyar közeposztály magyar családjainak megadatik a mód, hogy tehetséges és törekvő magyar érzelmű gyermekeit közvetlenül a maga, közvetve pedig a magyar haza javára neveltesse fel. Ez adományával kapcsolatban a vöröskői várnak öt megillető háromnyolczad részét is ennek a közegélnak ajánlotta fel: nyári üdülőhelyül középiskolai tanároknak és az ösztöndíjaiban részesülő ifjúságnak. Ez az alapítvány most, halála után válik esedékessé. És újabb fejtörésre fog okot adni a kérdés, hogyan oszljék meg a Thurzók és Fuggerek ez egykori vára a Pálffy János gróf által alapított intézmény és a vár nagyobbik részének tulajdonosai: a Pálffyok régebbi ágának élő tagjai közt.

Az öreg gróf sok szép tervvel járt még tíz évvel ezelőtt. Minden műkincsét egy nagy múzeumban akarta összegyűjteni, melyet hol Pozsonyban, hol meg Budapesten akart fölépíteni. Győr városát is ő akarta megajándékozni Pálffy Miklós, a győri hős szobrával. Most már tudjuk, hogy elejtette ezt a szándékát, és a «Pálffyán» vagy «Pálffy-múzeum» sem fog felépülni soha. De a végrendelete azért nem hozta meg azokat a nagy meglepetéseket, melyeket sokan vártak tőle. Halála előtt, legyőzve szeszélyt és ábrándot, felülkerekedett benne egyéniségének két alkotó eleme: a Pálffy és a magyar ember. A politikai érzület és a nézetek nagy különbözősége választotta el a Pálffyok másikat, idősebb ágának vele egykorú tagjaitól, de várai, kastélyai és birtokai mégis a Pálffyok kezén maradtak. Műkincseinek nagyobbik része kastélyainak és várainak disze lesz továbbra is, de régi képeinek megbecsülhetetlen gyűjteményével — százhatvan-hét festménnyel, közte a pozsonyi palota valamennyi képével — a Nemzeti Múzeum lesz gazdagabb. A bajmóczi lovagvár ura e fejedelmi adományával s az ifjúság számára tett újabb nagy alapítványával — a halál révén érve — így bontakozik ki ábrándjainak vilá-

gából, s így válik eleven tényezőjévé az új Magyarország jövőjének és fejlődésének.

Balla Mihály.

ÚJ BUJDOSÓ-ÉNEKEK.

(A pozsonyi Virágjátékon díjat nyert költemények.)

Tenger partján...

(Bücsúzáskor.)

Tenger partján a nagy hajó kikötve,
Bodor füstje mind körém száll a földre...
— Azért nem száll ez a füst tán máshova:
Két szememre hogy ráhulljon,
Lelkemre is ráboruljon
Sűrű, sötét fátyola...

Tenger partján a nagy hajó kikötve,
Indul is már zúgva-búgva, zörögve.
— Azért zúg-búg, zörög tán, hogy a zajban,
Ha a szívem úgy titokban
Fel-felsajdul... meg-megdobban —
Dobogását ne halljam!

Szememen ha sötét fátyol nem volna:
Visszanéznék az elhagyott otthonra.
S ha hallgatnék szívem titkos hangjára:
Visszatérnék kis falumba,
Leborulnék térdre hullva
Kalásztérző hantjára...

*

Túl az Oceánon...

(A bányában.)

Túl az Oceánon, Most térsz pihenőre
A tiszai tájon Pacsirta dalával,
Most reszket a harmat Most száll imádságod
A buzakalászon, Estharang szavával,
Kék buzavirágon... Síró furulyával...

A tiszai tájon, Tudom: engem keres
Árva nyoszolyádon Álmod-féher szárnya...
Most térsz pihenőre, De hiába keres:
Én elhagyott párom, Elrabolt a bánya,
Kékszemű virágom... A fekete tárna!

*

Ördög rabja vagyok,
De ha rád gondolkodok:
Pokol tornácán is
Imádságba fogok, —
Sírók és zokogok...

*

Elhagyatalak...

(Öregem.)

Elhagyatalak, szülő házam,
Mert mostoha voltál hozzám.
Ifjú fejem, szilaj vérem
Megátkozott nagy kevélyen!
Szállottam a tengerekre
S elbujdostam ide messze,
Ismeretlen idegenbe
Idegenbe...

Hitegettek: jobb lesz itten!
— Jobb-e, nem-e? — tudja Isten,
Csak azt érzem keservesen:
Deresedő, fáradt fejem
Mégis öledbe hajtánám,
Mégis ez itt a mostohám,
Mégis te vagy, szülőházam:
Édes anyám!

Lampérth Géza.

A CSILLAG.

Elbeszélés. — Irta Szemere György.

I.

A pápa és az egyházi kimentek a fancesikái rengetegbe fát ejteni. A fa, egy óriási bükk. eslegett estére, de megboszlotta a halálát: zuhanatában maga alá temette a pópát.
A pápának négy árvája maradt: Illica, Natasa, Maricza és Györgye. Édes apjuk egy pár

rozoga butoron s az új eszmáján kívül mindössze egy fél kenyeret hagyott rájuk.

A leánykák már nagyoskák voltak: elmentek a városba szolgálni, azonban Györgye csak a tizedik évében járt, még nem volt alkalmas a munkára: csak tanulni és játszani tudott.

Az egyházi megszánta és magához vette, de egy hét múlva megbánta a nagylelkűségét, a melylyel saját nyolcz gyermekét rövidítette meg és kitétte szegénység utczára.

Györgye bátor gyerek volt, nekiment a világnak minden sirás nélkül, de egy napi kínos, czelálan kóborlás után mégis megijedt az élettől. A dermesztő hóvihar belenyilallott a csontja velejébe, az éhség a beleit marczangolta s az a tudat, hogy millió ember és állat között egyedül áll a világon kétségbe ejtette.

Tudta, hogy annak, a kinek senkije és semmije sincs, koldulnia kell, de azt már nem tudta, hogy kell koldulni. Röstelte is a kéregetést, de félt is, hogy az emberek megverik érte...

Kóborlásának második napján ilyenformán már biztosra vette Györgye, hogy éhen kell halnia. Vékony kis lába roskadozott, szeme káprázott, feje szédült. Csak ment, ment azért, mert nem akart megfagni. Attól irtózott, mivel egyszer már látott egy megfagyott embert: igen rémitő volt.

A mint így vánszorgott Györgye faluról-falura, egyszer csak egy hatalmas kastélyhoz érkezett. Igen megámulva a pompás épületet, hát még a kertjét!

Az olyan nagy volt, mint egy kis ország, mégis kőfal vette körül és egy óriási aranyos kapu volt a bejárata.

Györgye azt hitte, hogy Meseországba érkezett, a hol angyalok, vagy legalább is tündérek laknak. Megállt az aranyos kapu előtt, s hogy kedvében járjon a tündéreknak, összetette kezét és elmondta a Miatyánkot.

Azonban a tündérek nem vettek tudomást az imádságáról... Néma csend honolt köröskörül. Csak a szél horkant fel időnként, mint egy álmából felriadt óriás: felhorkant, végigsüvített a csillogó hómezőn, majd belekapott a rengeteg szálfenyőbe s egy kísérteties, melábus nótát, orgonált el rajta... Aztán elhallgatott.

Györgye félt. Kiabálni szeretett volna, de nem mert. Az angyalok pedig maguktól nem jöttek érte. Nyilván, vélte a kis koldus, nem kellett nekik.

Jól van, gondolta Györgye, ha élve nem kell az angyaloknak, meg fog halni. Akkor majd érte jönnek, mert azért vannak az angyalok, hogy a halott gyermekeket az égbe vigyék.

Györgye lekuporodott a hóba és behunyta szemét. Nemsokára édes, meleg zibbadást érzett a szíve körül... Simogatta már a Halál angyala a szegény elhagyott gyermeket... De nem vitte el. Egy másik angyal pártfogásába vette Györgyét, még mielőtt egészen megfagyott volna. Egy tarkabundás szentbernátgyi kutyát küldött a segítségére.

Ez a kutya mindenekelőtt fölébresztette Györgyét a kábultságából, azzal, hogy a fülébe ugrott s meleg párologó nyelvével megnyaldosta arcát és kezét. Aztán a szájába vette a ruhájánál fogva, óvatosan mintha csak a saját kölyke lett volna és vitte be az udvarra a kastély felé.

Györgye alig eszmélt még, igen gyenge volt. Azt azonban mégis tudta, hogy mi történik vele. Egész jól látta azt is, hogy viszi őt a jó kutya.

A saját házába vitte. Szűk ajtaján alig fért be vele. Pedig szép faragott faház volt különben, bizony különb, mint a pópáé, csak kicsiny. Kutyának való. Ennél fogva nem volt benne sem ágy sem kanapé, de Györgye azért igen boldognak érezte ott magát. Az ágyat pótolta a friss, puha szalma, a mi a földre volt terítve, a kemenczét meg a kutya bundája. Ugyanis lehasalt a nemes állat a kis koldus mellé s érintésével melegengette annak megfagyott tagjait.

A gyermek nemsokára fölegedetett s végre kis karjaival átölelte a kutya izmos nyakát. Az csak nyaldosta az arcát, majd vinnyogott: mondott neki valamit, aztán elszaladt. Györgye utána kiáltott, kétségbeesetten hívta

vissza, de hogy nem hajtott a szavára, újra csak Istenkétől kért segítséget. Az meg meghallgatta. Visszaküldte az ő jó gazdáját. Még hozott is valamit a védekezésnek: egy nagy darab kenyeret. Györgye immáron másodnapja, hogy egy falat nem volt a szájában, nekiesett a kenyérnek, mohón, mint egy farkaskölyök és tépte, nyelte, hogy majd belefűt...

Leszállt a nap. Az éj sötét kárpitján áttört a hóvilág s egy homályos kócoszszá egyesítette a természet és az ember alkotásait. Majd feljött a hold és bevilágította a kastélyt, a fák, a fellegek összefolyó árnyait. Benézett a kutyafőbe is és fénykoszorút font az alvó koldus-gyermek homlokára.

II.

A kutya egész éjjel őrizte a gyermeket, meg se mozdult mellőle, míg fel nem jött a nap. Akkor kiállott a háza elé és elkezdett vonítani. Pompás bariton szövegére először egy szoprán hangú kutyakölyök felelt, majd ki kaffogva, ki csaholva belecsattant a hangversenybe a kastélyudvar egész kutyamenzetsége.

Györgye fölriadt álmából, megdörzsölte szemét, s kibújt a kutyaházból. Vesztere, mert egy pillanat alatt, mintha csak a földből pattantak volna ki, innen is, onnan is egy egész kutyafalka: mindenféle patkányfogó, foxi, buli, agár, kopó, dühös csatakiállással rohant feléje. A bernátgyi alig bírta megakadályozni, hogy össze ne marcangolják harcászomjas vérei. Egy alattomos rattler így is belekapott a lábába: vére pirosra festette a hóér havat.

Györgye segítségért kiabált s szerencsére meghallották a jajveszékését: egy tizenöt-tizenhat éves rózsa leányka szaladt ki a kastélyból. Karsú, negédes termetű fát volt lobogtató a szél. Lába piciny volt, mint Hamupipőkéé, ajka számóca és csillag a szeme. Büszke fejcséke ragyogó hajkoszorúját hermelen sapka diszítette. Hangja úgy csilingelt, mint az ezüst csengőcske, a mint rászólt a kutyákra.

— Plútó, Hektor, Zviki, Cézár, zurück!
A szilaj kutyafalka menten széjjelrebbent a szavára. És Györgye elfelejtette, hogy vérzik a lába. Egész lelőt leköttette a gyönyörű látvány. A tündér! — gondolta magában. — Érte jött a tündér! — És egy csöppet sem félt, inkább boldogan mesolygott és bátran, bizalommal nézett a tündér szemébe.

Kérdéseire nagy vallások megaláztatásában nem tudott ugyan felelni, de a kezét, midőn feléje nyúlt, boldogan engedte át neki. És követte a kastélyba — úgy vélte Györgye — a többi tündérek közé.

III.

Am családott a kis koldus, nem tündérek laktak a kastélyban. Még aznap megtudta, hogy csak emberek. Szébbek és csifrábbak, mint a fancesikái oláhok, de azért csak emberek voltak. A ő megmentője is csak leány volt, igaz, hogy ritkaság: olyan királykisasszony féle, a kinek konteszka volt a rangja, és Eleonora a neve.

A konteszka papája egy szakállas, mogorva úr volt, a kitől mindenki félt, mert úgy parancsolt, mint a király, csak épen, hogy korona nem volt a fején.

A mamája már nem volt olyan szigorú; annak csak olyan kék szeme és ősz haja volt, mint a Györgye mamájának. És tudott mosolyogni is.

Volt a konteszkának még egy kis öcsöke is: Ducekó. Ez a Ducekó rossz volt és engedetlen (mint később megtudta Györgye) még imádkozni sem akart, a mivel sok bánatot okozott a dadájának: Honora néninek.

A kastély egyéb lakói között legnevezetesebb és leghatalmasabb volt Rudolf, a komornyik, pedig korántsem volt olyan szép aranygombos ruhájú, mint Péternek, a lakájnak. És mégis ő parancsolt Péternek, sőt Bettinek is, a komornának, hiába viselt suhogó selyemruhát...

A milyén bátorságosan viselte magukat Györgye, midőn belépett a kastélyba, úgy megújásodott egyszerre, tapasztalván, hogy bizony nem jószágos tündérek, csak emberek közé került. Nem is tudott örülni, midőn tudtára adták, hogy a kastélyban marad és kegyelem-kenyeret fog enni mindaddig, a míg meg nem tanulja az inas mesterséget.

Györgye jól tudta, hogy ezentúl nem szabad

neki játéokra gondolnia sem, csupa kötelesség lesz az élete, mint a nyagoké. És ahhoz tartotta magát. Engedelmeskedett a cselédeknek, a mennyire erejétől tellett, élvezte az ő dolgukat is, szelid volt és alázatos, mindenkinek kezet csókolt, még a komornyik úrnak is. És elfelejtett nevetni. Mert mindig csak félt, lábujjhegyen lépegetett a fényes szobákban, de még az udvaron is.

Külömben jól ment volna a dolga. Enni kapott, a mennyi belefért, senki se verte, sőt Honora néni még meg is szerette és időnként behitta magához a gyerekcsobába.

Györgye boldog volt ilyenkor, mert gyönyörű meséket mondott Honora néni, még a vad Ducekót is megszelídítette velük. Legszébb volt mind között a Bálint koldus fiú és az Emerencia királykisasszony meséje.

... Bálintot a koldusfiút halálra ítélték az óriások, már fentek is a kést, a mivel elvágják a nyakát, midőn, hipp-hopp ott termett Emerencia aranyos hintóján és megmentette a Bálint életét. A koldusfiú erre elhatározta, hogy meghálálja az Emerencia jószágát, elzárándokolt a föld legnagyobb hegyéhez, felmászott a csúcsára s lehozta neki a legszebb csillagot. Emerencia hajába tűzte a csillagot a homloka fölé, a mitől mindent meglátott, a mi a világon történt, belelátott az emberi szívekbe, tehát a Bálintéba is. És miután az ő szívé látta a legjobbnak, legnemesebbnek, megszerette és arany karikagyűrűt húzott az ujjára. Egy szóval felesége lett és odaadta az országa felét...

De gyönyörűek voltak a Honora néni egyéb meséi is, csak az ár, hogy Györgyének ritkán volt bennük része, pedig elhallgatta volna egészen reggelig. De ha nem hallgathatta, legalább átölte képzeletben azokat, a miket egyszer hallott újra meg újra. Addig biztatta fantáziáját, míg meg nem elevenedett körülötte a mesevilág valamennyi képe. Hamupipőke, Csipkerózska, Argirus királyfi, Piroska és a többiek.

Egyszer azonban vége szakadt ennek a rajongásnak is.

Történt, hogy a grófnő gyémánt fülbevalója elveszett. Biztosan ellopták, vélte a komornyik. A gyanú Györgyére esett.

Györgye úgy megijedt, hogy menten megállt a szíve. Csak nézte a komornyikot riadtan, esengve. A súlyos váddal nem mert szembeszállni, csak az életéért esedezett. Mert szentül azt hitte, hogy üttött az utolsó órája. Miként Bálintot az óriások, őt is halálra fogják ítélni a fülbevalóért a komornyik és a gróf.

Mint mindig, valahányszor elhagyták az emberek, most is az Istenkéhez folyamodott segítségért s térdre esett...

Ebben a pillanatban nyílt az ajtó és hipp-hopp nem aranyos hintón ugyan mint Emerencia királykisasszony, csak habos batizst ruhában, piros szalaggal szőke hajában, — előtte termelt Eleonora, a konteszka. És megfogván remegő kezét, magához emelte s halott-halvány arcocskájára egy csókot lehelt.

— Ne félj, Györgye, — mondta olyan bú-bájós hangon, mint az angyalok hárfája, — tudom, hogy ártatlan vagy, én nem hagyalak el.

A gróf, a grófné, a komornyik összenéztek. A gyermeknek megcsordult a szíve s minden csepp vére az arczába szaladt. Most már biztosra vette, hogy nem lesz bántódása, a királykisasszony, (vagy a mi mindegy), a konteszka megmentette az életét... Azt is tudta Györgye, hogy ezek után mi a kötelessége...

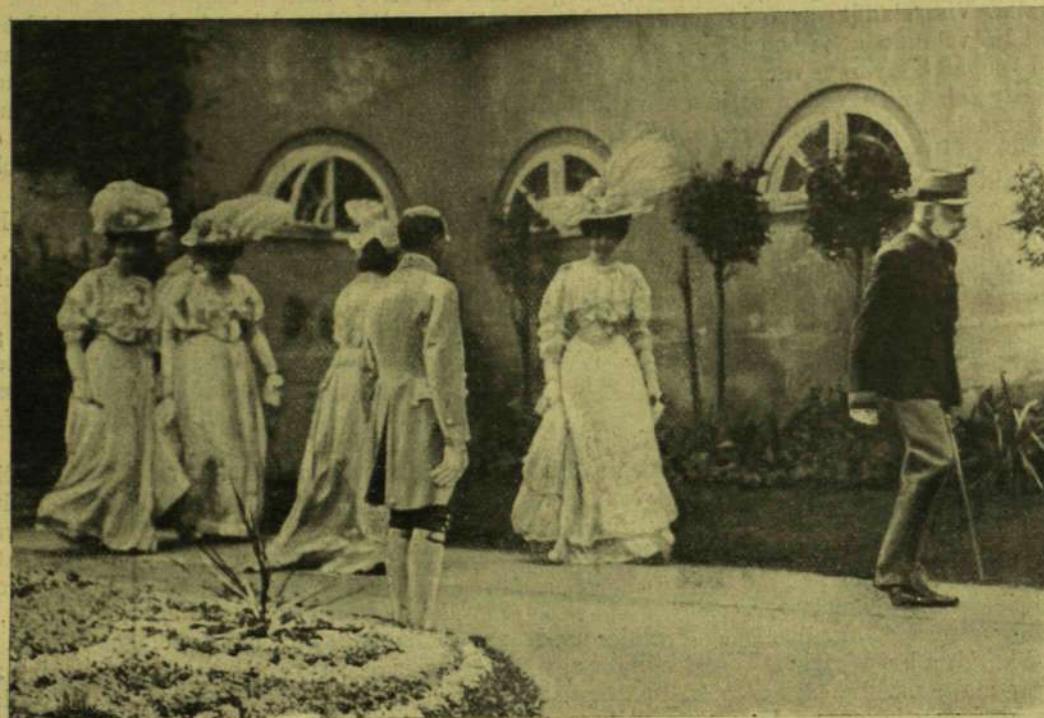
... Bálint, a kis koldus megkereste a legnagyobb hegyet a világon, felmászott a csúcsára és hálából lehozta élete megmentőjének a legszebb csillagot...

IV.

A cselédek másnap hült helyét találták Györgyének. A kis koldus váratlan szökése megerősítette a komornyik gyanúját: csak a kontes nem adott még neki hitelt.

— A Györgye jó fiú, olyan szíve van, mint az angyaloknak...

És nem volt oka megbánni a bizodalmat, mert két heti távollét után csak visszakerült Györgye a kastélyba. A ruhája össze volt ugyan rongyolódva, térde, keze csupa seboradás, de a fejét büszkén tartotta s bátran belenézett a komornyik szemébe is. Egész más

A KIRÁLY AZ ESKÜVŐRE MEGY.

gyerek lett belőle, alig lehetett ráismerni. Szóba se állott senkivel se, váltig csak a konteszkát tudakolta.

Eleonora, hogy hírét vette, kiszaladt hozzá az udvarra.

— Gyorgye! Csak hogy megjöttél? Hol jártál kis Gyorgye?

A fiú arca lángolt, szeme ragyogott, mint a karbunkulus.

— Elhoztam — dadogta elfúlva a lelkesedéstől.

— Mit hoztál el, Gyorgye?

— A... a csillagot!

A kis kontesz nagyot nézett.

— Miféle csillagot?

— Hát — mondta a fiú, most már folyékonyan, — azt, amivel adós vagyok a konteszkának, a miért megmentette az életemet; azt, a mi a homlokára való, hogy örökké fiatal és szép maradjon, mint az angyalok; azt, a mitől mindent meglát a világon, belelát az én szívembe is.

A kis grófkisasszony lekuporodott a gyermek mellé, czipőgatta ványadt arcát s megcsókolta láztól kieserepedett ajakát.

— Honnan hoztad a csillagot, Gyorgye?

— Elmentem a Bucsészhez, — válaszolt a fiú áhitatosan — mert megtudtam, hogy az a világ legnagyobb hegye, a melynek csúcsán a csillagok pihennek. Elmentem és felmásztam

a legtetetejére. Soká, soká kerestem a csillagot, de csak nem találtam meg, mert nappal nem ragyognak, éjjelre meg felszöktek az égbe. Két napig bolyongtam, míg rábukkantam végre. Ott véreztem össze a testemet...

— És elhoztad?

— El. Itt van a zsebemben. Most nem ragyog, mert nappal van, de este majd homlokára tűzi a konteszka, s akkor a sötétben ragyogni fog.

— Mutasd!

A kis koldus a zsebébe nyúlt és óvatosan, mint egy szent ereklyét, kivette belőle a csillagot.

Egy havasi gyopár volt!

... A konteszka a hajába tűzte estére, de csak nem ragyogott a Gyorgye csillaga a sötétben sem. Gyorgye sirt, de a konteszka megvigasztalta.

— Ne sirj, Gyorgye, csak azért nem ragyog a te csillagod, mert minden fénye a te szívedbe szállt. Tudom, mert ha nem is ragyog a csillagod... de a szívedet megmutatja nekem.

A MEGVÁDOLT REKLÁM.

Ha ma valamelyik európai nagyváros esti utcaképe, tehát azon az ábrázatán, mely a legnyüzgőbb, legváltozatosabb, legnagyobb-

MÁRIA HENRIETTA FŐHERCEZGNŐ, A MENYASSZONY, ANYJÁVAL ÉS ANYÓSÁVAL, HOHENLOHE MÁRIA HERCEZGNŐVEL.

A VÖLEGÉNY, HOHENLOHE GOTTFRIED HERCEG FRIGYES FŐHERCEZGEL ÉS BÁTJÁVAL, HOHENLOHE KONRÁD HERCEZGEL.

LAKODALOM FRIGYES FŐHERCEZG OSALÁDJÁBAN, A WEILBURGI KASTÉLYBAN. — Jelfy Gyula felvétele.

siasabb benyomást kelt, végigjártuk a szemet, a legfeltűnőbb, legmegkapóbb jelenségként okvetlen a színes, mozgó fény-reklámok fog-nak hatni. A modern nagyváros utcai életé-nek ez a legutolsó, legmodernebb hajtsa. Azt hiszem azonban, a bennük megnyilatkozó ötletesség s a hatásosságuk elismerése mel-lett minden szemlélő konstatálni fogja, hogy nyugtalan fényük a szemre kellemetlenül hat. Egy buzgó szemorvos kiszámíthatná, mennyi bajt okoz egy ilyen folyton mozgó, hol jobb, hol bal oldalán elsötétülő fénykarika vagy egy színes felírás, melynek betűi váltakoznak, elsötétülnek; s bizonyára nem jelentéktelen károsodást mutatna ki. Az az amerikai hírlap pedig, mely nemrég a nagyvárosi utca tömén-telen zaja ellen indított hadjáratot, beve-hetné a közegészségügyet szolgáló akciója keretében a kellemetlen lámpáknak irtását is s az az ilyen szemrontó reklámot méltán üldöz-hetné. Vannak továbbá a reklámnak még más fajtái is, a melyek, különösen ha a legna-gyobb kényesség szempontjából ítéljük meg őket, kellemetlennek nevezhetők. Az elfoglaltan siető vagy a merengve sétáló gyalogjárót zavarhatja az a cédula-osztogató utcasarki alak, a ki fűre-fára szinte rákényszeríti a maga reklám-céduláját. S van még a reklámnak egy csomó toladó fajtája, a mely a finnyás embereket esetleg bánthatja. Hogy azonban

MÁRIA HENRIETTA FŐHERCEZGNŐ, A MENYASSZONY, ANYJÁVAL ÉS ANYÓSÁVAL, HOHENLOHE MÁRIA HERCEZGNŐVEL.

VISSZATÉRÉS A KÁPOLNÁBÓL A KASTÉLYBA.

valaki az egész reklámot, az árú kínálásának és földcsérésének tömördek s egyre szaporodó módjait ezért egy sommás ítélettel kellemet-lennek és károsnak ítélje, az valóban csak egy olyan kiváló nemzetgazdásznak és írónak, mint Sombart Werner bocsátható meg. A német katedra-szociálisták eme legmodernebbje és legmélyebbje nemrég egy német folyóiratban kikelt a reklám ellen. Ugyanó néhány hét előtt a politikát is átok alá helyezte s a né-meteket mintegy lebeszélte a politizálásról. Sombart egyszóval nem hiába éleslátó társa-dalom-tudós: tényleg olyan társadalmi jelen-ségeket sújt ellenszenvével, a melyek mai formá-jukban nagyon kevés rokonszenvet érdemelnek. Viszont azonban kétségtelen, hogy mind a kettő, a reklám is, a politika is a mai társadalmi berendezkedés természetes eredménye s így ha lehet is törekedni arra, hogy ez a berendez-kedés megváltozzék, egy-kettőre nem lehet a reklámot és a politikát megszüntetni. Sőt — most csak az elsővel foglalkozva — kétsége-ten, hogy a reklám mai viszonyok mellett szükségleteket is elégít ki s így kiírtandó túl-zásaitól eltekintve, határozottan létjoggal bír.

A reklám a kereskedelemnek természetes eredménye. Az árú piaci versenyében két-ségtelenül nagy szerepe van a vevő figyelmét

A NÁSZNÉP.

LAKODALOM FRIGYES FŐHERCEZG OSALÁDJÁBAN, A WEILBURGI KASTÉLYBAN. — Jelfy Gyula felvétele.

A MENTASSZONY NŐVÉREI MINT NYOSZOLYÓ-LÁNYOK.

LAKODALOM FRIGYES FŐHERCZEG CSALÁDJÁBAN. — Jolly Gyula fényképe.

megejtő s vásárlókedvét fölébresztő kínálásoknak. Ez a falusi vásártér kofáinak naiv túlzásaitól egész a nagyvárosi árbázak óriási fény-reklámjaig, mindenütt kíséri az árúk adás-vevését. Kétségtelen persze, hogy ezek a kínálások nem az abszolút igazságszeretettel szellemében fogantak. Ez azonban csak természetes a kereskedelem más természetű, sőt szoros értelemben véve minden kereskedelem természetű mellett. Az a nagy reklám-ellen-szenv, mely Sombartból most egyszerre felbuzog, nyilvánvalólag nem is egyéb, mint egy másodlagos ellenszenv, mely csak folyománya annak az eredeti antipátiának, mely benne, s általában minden kollektivistában, sőt lehet mondani, minden szociális érzésű emberben a kereskedelem ellen él. Persze eme megállapítás után rögtön ki kell jelentenem, hogy a mai társadalmi viszonyok mellett a kereskedelemre nagy szükség van. Ha tehát most néhány látszólagosan kereskedelemellenes mondat fog következni, ez csupán egy a mainál magasabbrendű társadalmi állapot szempontjából értendő. Mert a miképpen az antimilitarizmus sem jelenti azt, hogy a katonák egyénileg káros szándékú lények, ép úgy nyilvánvaló, hogy az antikommerciálizmus se az egyes kereskedő szociális funkcióját korholja, hanem csupán az intézményben lát egy túlhaladó jelenséget.

A kereskedelem túlnyomó részben áruközvetítés. Igaz, gyakran lép fel a kalmár mint új területek megnyitója, nem egy heverő értéket visz bele a közforgalomba s így egyenesen szaporítja a gazdasági értékeket. Nemkülönbön bizonyos tekintetben értékeket terem az által is, hogy a nyerterméket vagy árút arról a helyről, a hol feldolgozatlanul és felhasználatlanul hever, elszállítja oda, a hol feldolgozódhatik vagy elfogyaszthatik. Végre is, ha egy czikk, a mely Párisban a raktárban hever, lejön Kolozsvárra, a hol használati czikké válik ezáltal, bár e czikkben nem ment végbe oly mértékű változás, a milyen az ipari termelést a szó szoros értelmében új értékek teremőjévé teszi, tényleg új érték termelődik. Tehát a helyváltoztatás is érték. Ime, oly jóakarattal ítélem meg a kereskedői működést, a milyennel kevesen szokták ezt a kérdést tárgyalni. Ha azonban azt a végletes ítéletet, mely a közvetítő kereskedelmet egy teljesen nemtelen, társadalom-ellenes jelenségnek tartja, nem valom is, magam is értem azt a nagy ellenszenvet, melyet a kereskedelemmel szemben egyes termelési ágak képviselői éreznek. Főleg pedig azt, a melyet a földművelő és a szellemi munkás, civilizációnk e két egy-mástól távol eső típusa érez. A földművelő, a nyilvánvaló léteértékelés s a mellett súlyos testi munka embere, azért az aránytalanul nagy jövedelemért neheztel, melylyel a keres-

kedő nagyon is nehezen [konstatálható érték]termelése és testileg ki nem fárasztó munkája jár, a magasabbrendű szellemi munkás ellen-szenv pedig a legtöbb esetben a kevesebb szellemi fáradsággal nagyobb eredményt elérő gyakorlati embert illeti. Ezek az ellenszenv az azonban mind csak burkolt formái egy alap-érzésnek, a mely a legtöbb emberben, a kereskedőkben talán leginkább él: s ez az érzés, hogy a kereskedők legnagyobb része, főleg pedig a nagykereskedők, munkájuknak távolról se megfelelő pénzértéket tartanak vissza a kezükön átmenő árúkon. Leginkább illik ez a pénzkereskedelmre s főleg a börze-jövedelmre. Mindez tehát egy mélyen a mai közérzésben gyökerező jelenség. Ha azonban ezen már túltettük magunkat s elismertük, hogy a mai viszonyok közt szükségünk van kereskedelemre s nem tudjuk megakadályozni, hogy a kereskedők nagy része túlnagy jövedelemhez jusson, akkor igazán nincs értelme annak, hogy ennek a nagy visszásságnak egy aránylag kis nyilvánvát, a reklámot sújtunk haragunkkal. Különösen mikor kétségtelen, hogy a reklámnak gyakran tömegnevelő, kultúrafejlesztő jelentősége van. Ha például igaz, hogy a szappanfogyasztás a kultúra mértéke, akkor az a tolokodó, minden hirdetései oszlopban, minden villamos kocsin virító plakát, mely egy híres szappant belevisz a közönségbe, szintén a kultúra terjesztője. S egy csomó más hasznos pipereczikk vonult be egyenesen a reklám nyomása alatt a közhasználatba. Az ásványvizek terjedését, a mely nagyban hozzájárult az alkoholizmus csökkentéséhez, jobban szolgálta a reklám, mint az orvosi tanács.

Bizonyos elnézés a reklámmal szemben ép ezért jogos. Mai társadalmi berendezésünk egy organikus termékeknek, a kereskedelemnek édes gyermeke ez. A míg az anyát nem teszi fölőlegessé egy új társadalom, addig igazságtalan elvni a port gyermekén csupán azért, mivel ez olykor illetlen, tolokodó, igazi enfant terrible. Sz. Z.

A BÜVÖS ERSZÉNY.

REGÉNY.

Írta KRÚDY GYULA.

I.

Az erszény eltűnik.

Az én gyerekkoromban két gazdag ember volt a világon. Az egyik Rothschild, a másik Eduárd Viczky de Viczky. Lehet, könnyen lehet, hogy még más gazdag emberek is voltak a világon e kettőn kívül, de mi, vidékünkön nem ismertünk

másokat. No hisz igaz, hogy Rothschildot se ismertük személyesen, mint Eduárd Viczkyt, de bizonyos, hogy Rothschild nem sokkal volt szegényebb Viczky-nél. Közmondásos volt a Viczky gazdagsága, pedig ezt a gazdagságot valójában sohasem látta senki. Földjei, erdői, bányái nem voltak Viczkynek. A telekjegyzőkönyvben is csupán egy hűszholdas kis ösíség emlegette Viczkyt, a mely birtokoskát már az ősök megterheltek annyira, a mennyire az épen lehetséges volt. Ugyan mibe került volna Viczky Edének le-törölni a terheket az ősi földről? A legkisebb mellényzsebéből is kifizethetett volna tizszer annyit, a mennyi Viczkyt nyomta. De Viczky nem nyúlt a mellényzsebébe, mert tiszteletben tartotta az őseit.

— A mit ők csináltak, jól csinálták! — mondogatta. — Talán pihenni sem tudnának többé a viczkói homokban, ha kamatokat nem kel-lene fizetni.

Így beszélt Viczky Ede és körülbelül ez jel-lemezte őt legjobban. Minden úgy volt jól, a hogyan addig volt. Sohasem változtatott azon, a mit egyszer elhatározott. Nem azért, mintha különösen szilárd karakter lett volna, a ki meg-állott sarkain az élet változatai közepette. Nem, Viczky Ede korántsem volt szilárd karakter: lustasága és macacssága vezette őt minden lé-pésénél.

Nem engedte még csak a házát sem tataroz-tatni, mert ha a viharok úgy tetszik, hogy egy szép napon leszakítsa a zsindeletét, ám tegye azt a vihar, Viczky Ede még a viharral sem törődik. Pedig építhetett volna magának kastélyt, a milyen talán még a világon se volt. De Viczky nem akarta.

Lehetett volna a legelső úr a vármegyében. Mindenki tudta, hogy könyörögve kérték, vál-lalnál el a főispánságot, de Viczky nem ült a főispáni székre.

Még csak kamarás sem akart lenni, pedig abban az időben a vidékünkbeli urak csupán ezt a méltóságot tartották olyannak, a mit a királytól elfogadhatnak. Elfogadják, mert jár nekik. «Dukál nekünk a kamarásság!» — mon-dogatták, mert a feltűzatyai nemes ösön kívül mindegyik akár harminczhárom öst is fel tu-dott volna sorolni.

A mikor már a legfiatalabb vármegyei al-jegyző is beadta folyamodását a kamarásságért, Viczky szégyenkezve kiáltott fel:

— Nem érdemes, hogy az embernek ősei legyenek!

Ki és mi volt tehát ez a Viczky, a ki már olyan büszke volt, hogy még arra sem volt büszke, hogy ősei vannak? — kérdezheti a nyájas olvasó.

Ki is volt hát Viczky?

Tulajdonképen semmi és senki se volt; egy-szerű közneves ember volt, a ki állítólag a ne-vét sem tudta helyesen leírni, de volt neki egy erszénye, a mely kifogyhatatlan volt. S ezzel mindene megvolt.

Kifogyhatatlan erszény? Ilyen is volt a vilá-gon? Bizony volt.

Mintha az ezeregyéjszaka tündérreggeli eleve-nedének meg, a midőn a Viczky Ede erszé-nyéről írok. Félig legenda volt az, félig való: az erszény mindig tele volt ezüsttel, arany-nal. Nagy zöld selyem erszény volt az, a mi-lyent a lovagokban hordoztak az urak a dere-kukra kötve. Himzett bársonyszalagok erősít-tették az erszényt a Viczky derekára és az erszénybe aranyfonállal volt belévarrva a Vicz-kyek czimere, a koronás medve. Volt annak az erszénynek tán tiz rekesze is, bizonyára telve valamennyi kincsekkel, aranyakkal. A sok használatban megkopott, elrongyolódott az er-

szény, — mert hisz a Viczky apja is azt hordta már a kabátja alatt, — de Viczky nem javíttatta meg az erszényt. Nem adta volna ki a kezéből semmiért. Éjjel-nappal a derekára erősítve vi-selte és ha pénzre volt szüksége, gondatlanul, teli marokkal nyúlt az erszénybe. Néha egy-két arany-, ezüstpénz kicsúszott az ujjai között és a földre pottyant.

— Oda se neki, — mondta Viczky.

Ha társaságban, mulatságban, kártyázó-asz-talnál nyúlt az erszényébe, mindig elgurított néhány aranyat. Vadonatúj körmőzei csikók voltak azok és pengve, csengve hullottak a földre a bálterem közepén. A tánczó párok félrengrottak és minden szem a gördülő aranya szegeződött. Viczky nevetve ment tovább.

— Hagyjuk, hagyjuk. A sepergető legénynek is jusson valami.

Mulatságokon, bálokon a rendezők külön tételbe foglalták a számadásaikban a Viczky Ede — vagy mint ő magát nevezte: Eduárd — elgurított aranyait. A világitás, cigány és ko-tillion-költségekre jó fedezet voltak az elhullaj-tott pénzdarabok.

És Viczky bárhol fordult meg, mindenütt el-szórót néhányat az aranyaiból. Arra nem emlé-kezik senki, hogy valaha adott volna valakinek pénzt. Rettentő keményszívű ember volt, sem-miféle szegénység, nyomorúság nem hatotta meg. Még a boltosait is úgy fizette, hogy vélet-lenül elment a boltjuk előtt és a földre hullaj-tott az aranyakból. Több volt, kevesebb volt az aranyak száma, azzal nem törődött. Bizonyosan el hagyta volna árvereztetni a párnáját is, de akkor sem fizetett volna, ha kényszerítik.

A bűvös erszény a Viczky Eduárd derekán ilyenformán keveredett legendás hírbe. Senki sem tudta az eredetét az aranyaknak, de annyi bizonyos, hogy megvoltak. Nem emlékeztek reá, hogy Viczkynek, vagy akár az apjának valaha pénzszinálól foglalkozása lett volna. A Viczkyek sohasem csináltak semmit. De hát mit is esi-náltak volna? Egy-két kíváncsi ember eleinte kutatott az aranyak eredete után. Eleinte azt rebesgették, hogy a Viczky apja, a kinek a derekán először látták a zöld erszényt, valami rettenetes bűnt követett el. Az öreg Baresáky bácsi, a ki minden dolgoknak az eredetét a forradalomra vezette vissza, néha, rossz kedvé-ben, esküdözött, hogy Viczky annak idején el-lopta az állampénztárt. Elrejtette a tiszai füze-sekbe és innen erednek a kincsek. Mások, a kik szerették a fantasztikumokat, azt beszélték, hogy az öreg Viczky abban az időben, a mikor bujdosó honvéd volt, egy éjszakán Leányvár romjai között hajtotta fejét pihenőre. A hold bekandikált a leomlott bástyafalak között és az öreg Viczky egyszerre csak arra ébredt, hogy kísértetek járnak körülötte. Az öreg Viczky ra-vasz ember volt, tovább tetteté az alvást, de félszemével figyelte az éjjeli látogatásokat. Ekkor leste volna ki az öreg, hogy hol vannak elrejtve a leányvári kincsek... Megelőzte a helyet és évek múlva szépen rá kezdett járni a kincse-re. Titkát örökségbe hagyta a fiának és innen van a Viczkyek gazdagsága.

Akadtak olyanok, a kik ezt a mesét épen olyan könnyen elhitték, mint a Baresáky szá-vait. Utóvégre tündérek, dzsinnek nincsenek, a kik éjszakának idején aranyal töltsek meg a zöld erszényt, még pedig valódi, ujonnan vert körmőzeikkel, a melyeknek tiszta ragyo-gása azt mutatja, hogy nem sok kézen mentek még keresztül... Nincsenek jó szellemek és ha vannak, akkor is érdemesebb emberre pazarol-nak jószágukat, mint a korhely, istentagadó Viczkyre!

Pedig hát kell, hogy a tündérek jártak volt

közben e zöld erszénynél, mert a legtöbb, a mit teljes bizonyossággal megállapítani tudtak a Viczky aranyai felől, annyi volt csupán, hogy Viczky minden második, harmadik hónapban Bécsbe vagy Pestre utazott, a hol törvényes pénzét az aranyakra beváltotta. Egy iszáknyi aranyat hozott ilyenkor magával és hullajtotta őket az ujjai közül.

Ha még elgondoljuk azt, hogy Viczky Eduárd külsejére nézvést törpe, nagyfejű, rút arcú ember volt, a kinek mindig valami gúnyos, köte-kedő mosolygás lappangott vékonyra sodort bajusza alatt, míg a szemét állandóan lesütötte és csupán kémlelő pillantásokat vetett maga köré, de azt is csak ritkán, — akkor körülbelül tudni fogjuk, hogy miért nem szerette senki Viczky Eduárdot a zöld erszényével sem. A leg-többször gonosz, gyűlölködő kifejezés ült az arcán és csak akkor mosolygott szívesen, ha a tükörbe nézett. A sánta Birzák, a ki nálunk az urakat borotválta, gyakran pletykázta a vá-rospan, hogy Viczky Eduárd úgy mosolyog ott-hon a tükör előtt, mintha szerelmes volna ön-magába. A kedvencz témája az volt borotválás közben, hogy ha ő borbély volna, minden ellen-ségének elnyisszantaná a nyakát. Olyan rémes színekkel tudta esetelni ezt a műveletet, hogy a különben jókedvű figaró hideglelősen jött el tőle délutánunkint.

Egyébként néha hétszámra nem ment az em-berek közé Viczky, mert volt neki otthon elég mulatsága.

Tágas, nagy ház volt az, a hol lakott. A ház kapuja, mintha ostromot várna, örökké zárva volt és esténként hallani lehetett a lánczaikról elbocsátott nagy kutyák tompa ugatását. A kapu mellett puskás ember állott éjjelenként és a cigánybanda, a melyet néha éjszaka házához hívatott Viczky Eduárd, fogvaczogva ment végig a visszhangos, üres udvaron.

Az udvar hátulsó részében állott egy nagy felezérfalú pajta, a hol Viczky mulatni szok-tott. A pajta ormára ékes betűkkel volt fölpin-gálva ez a szó: Acaemia. A falat pedig min-denféle verses fölírások ékesítették. A hagyomá-ny szerint Csokonai vitéz mulatozott itt a század elején valamelyik Viczky társaságában és a Lillák és trillák költője írta az első sorokat a fehér falra. Azóta minden sehonnai kor-hely Csokonainak képzelte magát és ostoba rigmusait az Acaemia falára írskantotta. Így pártolták a Viczkyek az irodalmat.

Az Acaemiában szokott udvarával Viczky Eduárd mulatni. Mert udvart tartott, mint va-lami kiskirály. Barátja nem volt, tartott tehát magának bolondokat, a kikkel jókedvében el-mulathatott. Valamelyik régi Viczky építette még a hosszú, földszintes házat a szálló mellé, a mely viszont ezt a felirást viselte: Asylum. Menedékhelye volt ez mindenféle léhűtőnek, csavargónak, a ki a Viczkyek udvarába vető-dött. A régi Viczkyek — a szegények — még ingyen kapták a komédiásokat, költőket és diá-kokat, a kik az Asylumot lakták. A vándor-költők száma megfogyatkozott és Viczky Eduárd már csupán fizetség fejében kaphatott egy Bimbó nevű fiatalembert, a ki az alkalmi köl-teményeket szerkesztette. Hosszú hajú, sápadt arcú legény volt Bimbó, a ki egy ép rigmust nem tudott leírni, de Viczkynek az mindegy volt.

Állandóan mellette volt Blásik János, a kit a borosasztal mellett jószágkormányzóknak nevezett. Blásik János — nagy, mahomet ember volt, a ki már a Viczky apjánál inaszkodott, — annyiban vállalta a hivatalt, hogy ő osztotta ki azokat a pofonokat, a melyeket gazdája boros fővel az udvartartás tagjai részére utalványo-

zott. Viczky előtt mindig olyanformán állott, mint urasági hajdu korában, de részeg fővel a gazdájával is összeverekedett. Különben is a pajtabeli dárídók vége az szokott lenni, hogy Viczky Eduárdot alaposan eldöngögette az udvar-tartása. Viczky már ezt megszokta és addig kötekedett, ingerkedett udvarával, a míg azok megfellebbezték a köteles tiszteletéről. Viczky a mulatság után hetekig nyomta az ágyat, de semmi haragot nem tartott eldöngögetőivel.

Az udvartartást kiegészítette még Hamza, a cigányból lett udvari bolond és egy Rigó nevű vándorszínész, a kinek semmi különösebb meghatározott foglalkozási köre nem volt, csu-pán az evésben és ivásban jeleskedett. Bámu-latos mennyiséget tudott megenni Rigó, de a mit megivott, az már emberfeletti volt. Viczky tetszelegve mondta néha:

— Viczkynek kellett lenni, a ki ezt az em-bert jól tartsa!

Az asztalfőn pedig ott ült Viczkynek az egyet-len fia, a tiz esztendő Gábor.

Gáborra nélkül nem eshetett meg semmi mulatság. A kis gyermeknek kellett elnököl-ni annál az asztalnál, a hol apja a félbolondok és gonoszok társaságában mulatozott. Idegen em-ber sohasem került az akadémiai összejöve-telekre és Viczky ilyenkor kedve szerint mulat-tathatta a fiát.

Apá és fiú között ritkán volt akkora külön-b-ség, mint Viczky Eduárd és a fia között. Sely-mes hajú, szelíd tekintetű, sápadt fiúcska volt a kis Viczky, a ki a magányos lelkű, boldog-talan gyermekeknek szokásos szomorú bölese-séggel kezelte azt a társaságot, a mely az ő mulattatására a legbolondabb dolgokat követte el az akadémiaiban. Ritkaság volt mosolya és ha el is nevette magát, mindjárt fáradtan dör-zsölte össze a kezét, mint valami öreg ember és unottan nézett maga elé.

Viczky Eduárd pedig mindent — bolondot és okosat, — csupán azért csinált, hogy felvidítsa a szomorú gyermeket.

Mondják, hogy ezen igyekezetében része volt a lelkiismeretének, ha ugyan volt valamikor lelkiismerete Viczky Eduárdnak. De ha volt lelkiismerete, akkor az bizvást bántotta őt azért az asszonyért, a kinek az arczépe min-denünne számúze volt a házból, csupán egyetlen szobácskában függött a falon, a mely szobának ajtaja mindörökké zárva volt. Az egy-kori Viczky né egy zivataros, fájdalmas éjszakán búcsú nélkül volt kénytelen elhagyni a házat, még gyermekétől sem búcsúzhatott. A rossz nyelvek sok mindenfelét szeretnek összeho-dani a nők és férfiak csaláságáról, de kör-nyékünkön senkisé is volt mégsem, a ki Vicz-ky né ártatlanságában kételkedett volna. El-hagyta az urát, mert nem szerette. Hisz nem is lehetett szeretni azt a rettenetes embert. Az asszonynak nyoma veszett. Talán Viczky sem tudja már ma, hogy hová, merre vetette a sors gyermeke anyját. De itt maradt Gábor és mi-dőn félig gyűlölettel, félig szerellemmel bele-nézett a gyermek anyjától örökölt kék szemébe, búbanatosán hajtotta le a fejét a fehér asz-talra:

— Nem tudom, — nyögött fel, — hogy ördög vagy-e, angyal vagy-e, csak azt tudom, hogy boldogtalan vagyok!

Viczky Gábor egy öreg ember nyugalomával simogatta meg az apja kender fűrt és esen-desen szólott rá Blásik Jánosra:

— Blásik, mért nem hoztattok az apámnak cigányokat? Nem látjátok, hogy mulatni akar?

Blásik János, a ki, mióta urasági hajdúból mulató ezimborává lépett elő, azt a rossz szo-kást vette föl, hogy megjegyzés nélkül sohasem

Bourbon hercegnő (napernyővel) a hajó fedélzetén.

Bourbon Alfonz herceg és Coispolts marquis.

Bourbon Alfonz herceg neje a kiránduló társaság között.

Az egyetemi énekhar a bajón.

fogadta gazdája parancsait, a kis Viczkynek ellentmondás nélkül engedelmeskedett. Általában a tíz esztendő gyermek volt az egyetlen tekintély a házban. A két-három napos tivornyáknak az akadémián az szokott véget vetni, hogy a kis Viczky megjelent a pajtában és szétkergette a duhajkodókat. Az apja ilyenkor valósággal menekült a gyermek elől és könyörögve függesztette rá zavaros szemét:

— Ne bánt, Gábor, ezentúl jól viselem magam.

Talán annak az eltűnt asszonynak az árnya lebegett a kis fiú mögött, a ki megoltalmazta őt mindentől. Hamza, a cigányból lett bolond égre-földre esküdözött, hogy egy éjszakán, a mikor Gáborkát már aludni küldték és az akadémiabeli társaság új mulatság gyanánt azt fundálta ki, hogy felgyújtják a pajtát, a melybe bezárták a muzsikáló cigányokat, és a szövetnek lángja már a pajta eresztét érintette, míg odabévülről a halálraírt muzsikások kétségbeesett ordítása hangzott, — azon az éjszakán egy fehér árnyék suhant végig az udvaron és megállott azon ablak alatt, a mely mögött Gáborka aludt.

— Kelj fel, kis fiam, apád megbolondult! —

— Talán annak az eltűnt asszonynak az árnya lebegett a kis fiú mögött, a ki megoltalmazta őt mindentől. Hamza, a cigányból lett bolond égre-földre esküdözött, hogy egy éjszakán, a mikor Gáborkát már aludni küldték és az akadémiabeli társaság új mulatság gyanánt azt fundálta ki, hogy felgyújtják a pajtát, a melybe bezárták a muzsikáló cigányokat, és a szövetnek lángja már a pajta eresztét érintette, míg odabévülről a halálraírt muzsikások kétségbeesett ordítása hangzott, — azon az éjszakán egy fehér árnyék suhant végig az udvaron és megállott azon ablak alatt, a mely mögött Gáborka aludt.

— Kelj fel, kis fiam, apád megbolondult! — Talán annak az eltűnt asszonynak az árnya lebegett a kis fiú mögött, a ki megoltalmazta őt mindentől. Hamza, a cigányból lett bolond égre-földre esküdözött, hogy egy éjszakán, a mikor Gáborkát már aludni küldték és az akadémiabeli társaság új mulatság gyanánt azt fundálta ki, hogy felgyújtják a pajtát, a melybe bezárták a muzsikáló cigányokat, és a szövetnek lángja már a pajta eresztét érintette, míg odabévülről a halálraírt muzsikások kétségbeesett ordítása hangzott, — azon az éjszakán egy fehér árnyék suhant végig az udvaron és megállott azon ablak alatt, a mely mögött Gáborka aludt.

mondta egy szellemhang és Gáborka nyomban kisietett az udvarra és rendet csinált az örült társaságban.

Ezt a fehér alakot azon az éjszakán a bolondon kívül a kapunál örkődő hajdu is látta, ám mindnyájan tudjuk, hogy kísértetek nincsenek, s az éjjeli látogató ilyenformán nem lehetett más, mint özvegy Viczky Lászlóné, az Eduárd sógorneje, a ki egy kis házikóban a kert alatt lakott és bizonyosan felébredt a muzsikázók ordítására. Habár másrészt özvegy Viczkynek sohasem szokta átlépni a sógora küszöbét, mert nem voltak a legbarátságosabb viszonyban. Ki volt hát a fehér ruhás asszony, a ki Viczky Gábort felköltötte, a mikor az apja a legnagyobb bolondságot készült elkövetni?

Akárki volt, annyi bizonyos, hogy ettől az éjszakától fogva még nagyobb respektusa volt Gáborkának az apja és az udvartartás előtt. Mintha igazán ott lebegett volna gyermeki feje felett a láthatatlan árnyéka az édes anyának, a ki megoltalmazta a fiát még attól is, hogy gonosz erkölcsök ébredjenek a szívében az apja társaságában.

(Folytatása következik.)

A HÉTRŐL.

Párbaj-ellenes kongresszus. Budapestén megvolt az első nemzetközi párbaj-ellenes kongresszus. Talán nem minden tendenzia nélkül tartották éppen abban a városban, a hol körülbelül legtöbbet párbajoznak, bár ha nem is annyit, mint ezelőtt. A kongresszus nem törvényhozó testület, ahhoz, hogy olyan határozatokat hozzon, a melyek az állam minden polgárát vagy pláne minden állam polgárait kötnék, nincs se joga, se hatalma. A párbaj, akármit mondott is ki róla a kongresszus, akármit se tilosabb, mint a mennyire tilos volt ezelőtt és a vivőmestereknek semmi okuk sincs rá, hogy sürgősen más foglalkozás után nézzenek. Ilyen körülmények között a jogoság erős látszatával vetődhetik föl a szkeptikus kérdés: mi értelme, haszna, célja van egyáltalában ezeknek a kongresszusoknak? Van-e csak valamelyes hatásuk is a társadalomra a maguk kitűzött földadata irányában? Egész bátran adhatjuk meg a feleletet a tagadónak és a kételkedőnek, hogy — igenis van. Még pedig van közvetett hatásuk, de van közvetlen, azonnal érvényesülő hatásuk is. A közvetett, a távolibb, de általánosabb hatásuk az, hogy egy megindított gondolkodási áramlat erejét szabadítják rá bizonyos előítéletekre és a mai kor igazságait viszik harczba egy régebbi kor igazsággal ellen. Ha előkelő elmék gondolataival sikerül a párbaj tisztelét lerombolni, a párbaj romantikáját szétzilálni, már ez is óriási eredmény, mert ugyan kinek van kedve párbajozni, ha a társadalom a leglovagiasabb mérkőzésben se lát egyebet dulakodásnál? A mozgalom közvetlenebb hatása pedig azoknál érvényesül, a kiknek kedvük idáig se volt a bajvíváshoz: de kiállottak, ha kellett, egyszerűen azért, mert még kevésbé lehetett kedvük szembeszállni egy — legalább látszólag — egységes és általános társadalmi fölfogással. És ezek számára kiválóan becses erénye éppen ennek a párbaj-ellenes-mozgalomnak nagy társadalmi előkelősége. Az, hogy olyan emberek vezetik, irányítják, propagálják, a kik igen nagy rangban vannak: fenséges és kegyelmes urak, diszes méltóságok viselői. Idáig csak párbajozni volt előkelő dolog, de ha előkelő dolog lesz nem párbajozni is, bizonyos, hogy egész sereg ember — ezt az utóbbi fajtáját fogja választani az előkelőségnek.

Az „igazság” hőse. Az a szerencsétlen Csukay Sándor, a ki Sztérenyi államtitkár fogadó-termében golyót röpített a mellébe, érdekes ember, mert jellemében és sorsában szinte klasszikus képviselője egy egész típusnak. Előrevassuk az élete történetét és mindnyájunknak, a kiket valamivel számosabb ismeretiséggel ajándékozott meg az élet, okvetlenül eszünkbe jut legalább egy ember — esetleg kettő is — a kire egész sereg vonása ráillik annak a lelki képnek, a mely az egykori kolozsvári asztalos életének adataiból rajzolódik elénk. Ez a típus, legalább nálunk Magyarországon, olyan népes, hogy talán minden kis faluban, Budapestén pedig minden — kávéházban akad egy többé-kevésbé kifejezett példány belőle. Ez a Csukay asztalos volt, még pedig ügyes asztalos, volt műhelye, volt családja, volt vagyona, tisztességes polgári pozíciója. De neki mindennél fontosabb volt az, hogy — igazsága legyen. Igazsága mindig és mindenben, azaz hogy mindennel és mindenivel szemben, még — az igazsággal szemben is. Azok közül az emberek közül való volt, a kik mindenkiről föl tudnak tenni minden gyöngeséget és minden gazságot, csak magukról nem még annyit se, hogy — tévedhetnek. Ezek az emberek a maguk roszhiszeműségében rendesen jóhiszeműek, mert a meggyőződés nem hiányzik belőlük, de kellemetlenek, türehtelenek és — ártalmasak. Az életük többnyire szakadatlan vétkelés az ellen, a minék a katonájának, apostolának, esetleg a vértanujának érzik magukat: az igazság ellen. Tipikus a sorsukban, hogy először is önmaguk alul rugják ki a talajt, azután idegen területen „harcolnak” tovább. Ez az asztalos is először a mesterségével vesztett össze, annyira lehetetlenné tette magát, hogy nemcsak a műhelyét kellett be-

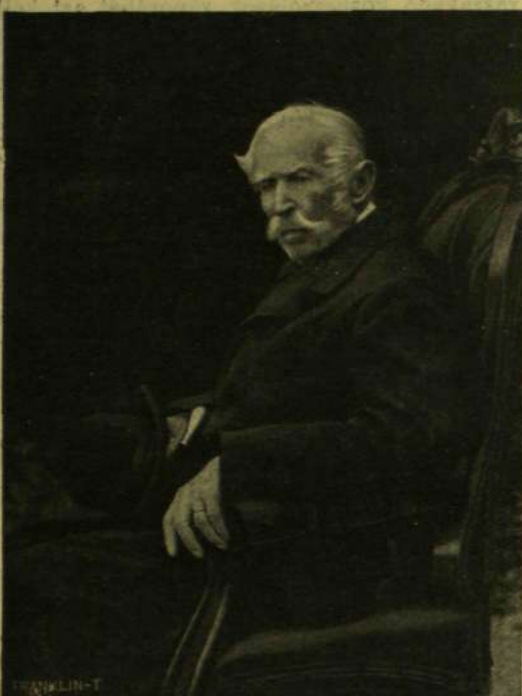
zárnia, hanem a városát is ott kellett hagynia. Mikor a kundsajtjaival nem veszekedett tovább, veszekedett a — feleségével. Erre a megkínzott asszony is elhagyja. Csukay pedig feljön a fővárosba. Hová megy az ilyen szegény, letört, pénztelen ember? Természetesen a zálogházba. Ezzel aztán a jövő sorsa el is van döntve. A szeme, úgy van berendezve, hogy a hová néz, mindenütt hamisságot, hunczutságot, gazságot lásson. Természetesen ezt lát a — zálogházban is. És a helyett, hogy munkát menne keresni, megy keresni az — igazságot. Természetesen mindig a maga igazságát. Mindenki, a ki ezt igazságnak elismerni nem hajlandó, még egy „gazember”, a kit neki szent kötelessége leleplezni. Panamista és gazember a rendőr, a bíró, minden hatóság és minden intézmény, a mely másnak látja az igazságot, mint ő. És a konfliktusa folyton nő, mérgesedik, már szemben áll az egész világgal, már nincs hite, bizalma senkiben, magának is csak az igazságában, de nem a sikerében és akkor kikeresi magának azt a helyet, a hol a legtöbbet látják (hadd reszkessen meg a világ lelke!) és mellé lövi magát azzal a szent meggyőződéssel, hogy vele roskadt össze az utolsó és egyetlen becsületes ember a világon!

A kerület. A képviselőháznak a pünkösdi szünet előtt tartott ülésében történt valami; nem szenzáció, nem is valami nagy fontosságú, de azért olyan dolog, a minék a hallatára jogunk van kissé — elcsudálkozni. Egy csapat ellenzéki képviselő, a hogy mondani szokták „rámásztotte” egy honatyára, a miért ez egy másik képviselő úr kerületének az

érdekeit — nem támatta, hanem védelmezte. A rászakadó közbeszólások záporából azt kell kivenni, hogy ezt a balpárti képviselő urak valami súlyos — illoyalitásnak, kollégiálatlanságnak vagy illetéktelen beavatkozásnak minősítették. Összintén megvallva, ez a fölfogás legalább is meglepő. Szó sincs róla: minden képviselőnek joga is, kötelessége is, hogy a maga kerülete érdekeit támogassa és védelmezze. De nem tudunk olyan parlamenti tételtől, hogy a képviselőnek csakis és kizárólag a maga kerülete érdekeit lenne joga vagy kötelessége protegálni. — Egy kerület nem egy külön ország és a képviselő nem ennek a külön országnak a fejedelme. A képviselőt a kerülete azért küldi a parlamentbe, hogy ott, kiki a maga tehetsége terjedelmében, országos munkát végezzen az egész ország valamennyi kerületének az érdekében. Ez a princípium az alapja annak is, hogy a kerületeknek nincsen utasítási joguk a képviselőjükkel szemben, a mi lehetővé teszi a képviselőnek, hogy mikor a kerülete érdeke egy nagyobb érdekekkel: az ország, a nemzet érdekében kerül véletlenül szembe, ha a lelke elég erős hozzá, a jogosabb, mert nagyobb érdek mellé állhasson. Hiszen ha a maga kerülete minden képviselő számára másnak érinthetetlen föld lenne, az egész képviselőházi munka alig állhatna egyébből, mint — hazabeszélésből és ha még arra se lenne joga egy képviselőnek, hogy egy más kerületnek az érdekeit támogassa, ugyan miképen szavaznának meg valamelyik városnak — dohánygyárat, kaszárnyát vagy egyetemet? Ha egy képviselő megvédelmezi a kerülete érdekeit egy másik képviselő támadása ellen, ez helyes és logikus, de ha a támogató jóakarátát verik vissza, ez

TENNIS KÖZBEN. — Hoogrady Antal rajza.

KISS ÁRON.

legalább is nagyobb — bőkezűség, mint a mennyit egy kerület kíván a képviselőjétől.

*

Ki az úr? Két hír járta be a héten a világ összes lapjait. Mind a kettő idegen világrészről került hozzánk. Az egyik Ázsiából, a másik Amerikából. Az egyik a keleti zsarnokok földjéről, Perzsiából, a másik a szabadság országából, az Egyesült-Államokból. Az egyik hír szól a nap unokájáról, a királyok királyáról, a perzsa sahról, a kivel az történt, hogy — szöke kellett elhagynia teheráni palotáját. Egy kényúr, a ki még fegyveres testőreinek seregében se meri kitenni a lábát az utcára, még Európában is sajátos — bár nem példátlan — jelenség: de a legmerészebb fantáziának is nehéz elképzelni a zsarnokság történelmi földjén, a Xerxesek birodalmában. Ott, a hol halállal kellett bünhődnie a vakmerőnek, a ki — rá mert nézni a koronás mindenhatóra! És most szöknie kell a sah in sáhnak, titokban, a palotája hátsó kapuján, hogy le ne terítse a bomba vagy a golyó. Mi okozhatta ezt a csodálatos változást? Az, hogy Perzsia két esztendő óta alkotmányos állam: semmiesetre sem. Az alkotmány nem őrli meg az uralkodók tekintélyét. Az orosz befolyás pedig, a melyet a táviratok a sah népszerűtlensége okán emlegetnek, már maga is folyománya az igazi oknak, annak, hogy a királyok királyának — üres a kasszája. Nincs a miből fizesse a katonáit és kire támaszkodjék egy keleti fejedelem, ha a katonáira nem támaszkodhatik? — A másik hír, a mely a szabadság országából jött, jelentékenyen kényuribban hangzik. A newyorki Metropolitain színházban «felsőbb utasításra» hirtelen levették a műsorról egy darabot, a mely nagyon tetszett ugyan az amerikai közönségnek, de egy csöppet se tetszett — Morgan kisasszonynak. Morgan kisasszony nem császár, nem is elnök, de még csak nem is a művészetek minisztere a szabad amerikai republikában: de leánya Pierpont Morgan úrnak, a hatalmas dollárfejedelemlének, a ki sok egyéb között — főrésztve a Metropolitain színháznak. A keleti kényurak ősi birodalmában szöke mer csak kiosonni tulajdon palotájából a perzsa sah: a szabadság klasszikus földjén cenzurát gyakorol, szindarabokat tilt be Morgan kisasszony. Ki hát az — úr? Az az úr, a ki — fizet.

KISS ÁRON.

1815—1908.

A tiszántúli református magyarságot súlyos veszteség érte. Mindenek tiszteletét kérdelemel ősz püspökét a gondviselés elszóltotta az élők sorából. Vele kidőlt a magyar református egyház egyik sokat próbált erős oszlopa, széles tudású, nagy tekintélyű vezető

embere. Halála közös gyásza az egész hazai kálvinistaságnak, de nem hagyhat közönyösen mást sem, a ki közéletünk jellegzetes magyarságú, zord és fényes idöket átél, nagyszabású alakjainak kidőltét fájdalommal nézi.

Hegymegi Kiss Áron ezek közül való volt. Hét esztendő híján egy századot élt át. Zivataros, nehéz századot, melynek szükségére volt az ilyen szívós, hajthatatlan magyarságú férfiakra. A magyar nemzet különös szerencséje, hogy a legnagyobb megpróbáltatások idején álltak elő legkeményebbre edzett acéjlélemei.

1815-ben november 2-ikán született Kisnaményban. Hasonló nevű apja református pap volt ugyanott. Maga sem közönséges tehetségű ember. Elcses, kissé szatirikus szellemű, költői hajlandóságú férfi, jó szónok, a latin irodalom alapos ismerője, magyar és latin versek messze környéken jól ismert és méltatott szerzője. Szónoki és költői tehetségét örökre hagyta fiának, kit előbb szülőfalujában, majd Szatmárt, végül 1832-től Sárospatakon taníttatott.

A pataki diákok kiválóan fejlesztő hatással voltak eleven szellemére. A szerencse is kezére járt, tanulótársa és barátja nem kisebb ember volt, mint az ugyanezen évben Patakra került nagy költő, Tompa Mihály. Kun Bertalan, a tiszáninneni kerület püspökét is tanulótársai közé számították.

Tizennyolcz éves ifjú volt, mikor atyja meghalt. A maga erejéből kellett most már megélnie. Fölvette a harcot az élettel s nevelőköve szorgalmasan folytatta tanulmányait 1839-ig. Ekkor egy évet Lőcsén töltött a német nyelv alapos elsajátítása kedvéért, azután tanító káplánságra hívták Szatmár-Németibe. Három esztendőt töltött itt, azután, elkerült arra a helyre, melyet a végzet hosszú évtizedek áldásos munkássága színhelyül jelölt ki számára.

1843-ban egyszerre két egyház is lelkesül választotta. Az egyházmegyei tanács a porcsalmi papságra rendelte őt. Engedelmeskedett a végzésnek s megkezdte papi működését Szatmármegyeében ebben a félreeső zugában, egy alig másfélezernyi lakost számláló községben, melyet az ő ereje egyénisége, fáradhatatlan munkakedve emelt ki az ismeretlenségből. Az egyházmegye csakhamar észrevette, milyen kitűnő tehetséget s mily hatalmas munkabírást rejt a porcsalmi szerény papi palást. Három év múlva az aljegyzői tisztet, rá két esztendőre, mikor a negyvennyolczas idők szele talpra szóltott minden erős fejű és kezű magyar embert, a főjegyzőséget bízta rá az egyházmegye. Hogy tudományos készségében is teljesen megbízott egyházmegyeje, annak szép tanútjelét adta, mikor a báró Eötvös Józseftől az 1848: XX. törvényezik előkészítése tárgyában összehívott értekezletre képviselőt.

A PAPSÁG.

KISS ÁRON REFORMÁTUS PÜSPÖK TEMETÉSE. — Letster József debreczeni fényképező felvétele.

ben őt küldötte fel. Mint főjegyző az első feladatos magyar kormányt üdvözlő iratot is ő készítette.

Mikor a szabadságharc fegyverbe szólította az ország népét, a fáradságtól ő is bőven kivette a maga részét. A szatmármegyei önkéntesekből toborzott hadsereget mint tábori pap kísérte az erdélyi hadjáratban. Tevékeny részvétele a szabadságharc mozgalmában sok bajt, kellemetlenséget hozott rá az elnyomatás szomorú éveiben. Férfias lélekkel tűrt a zaklatásokat, melyektől a papi palást sem óvhatta meg. Egy ízben fegyveres zsoldárok törtek rá s erőszakkal vették el az egyházmegyének őrzetere bízott okmányait.

A császári nyílt parancs (pátens) nehéz idejében, mikor a protestánsok önkormányzatát végveszedelem fenyegette, a kálvinista egyház szívós, csüggedetlen harcosainak első sorában állott. Ebbeli szerzett érdemei elismerésül egyházmegyéje 1860-ban, aránylag fiatalon, esperesévé választotta.

Hatásköre kiszélesedett, áldásos munkássága nagyobb területre terjedt ki. A porcsalmi kis eklézsiát páratlan munkaerejével és mozgékony-ságával a szatmármegyei kálvinistaság központjává tette. Erős keze ott munkált az egyházi és társadalmi élet sok paragon maradt területén. Alapított egyházmegyei könyvtárat, gyűjteményt, takarékmagtárakat. A szatmári ref. főgimnázium megerősítésében s az ottani felsőbb leányiskola létrejöttében tevékeny része volt.

Esperessége 25-ik esztendejét nagyobb-szabású ünnepséggel ülték meg tisztelői. Ez alkalommal emlékkönyvet is adtak ki, melynek adatai szerint e huszonöt esztendő alatt őt új templom építése, 46 átalakítása, 25 paplak s 40 új iskola építése fűződik nevéhez s gazdagítja érdemeinek dús korszorúját.

A kálvinista önkormányzat megbecsüli a kiválóságot s a maga szerény eszközeivel jutalmazza az érdemet. Jutalmazza olyan megbízásokkal, melyek tiszteletet szereznek a megbízottaknak, de egyszersmind sokszoros újabb munka terhet róják rá. Kiss Áronnak bőven kijutott mind a tiszteletből, mind a munkából.

Az alkotmányos élet megindulásával neki lendült a protestáns egyházi élet is, új eszmék, új törekvések zsendültek mindenfelé. Kiss Áron kiváló egyénisége ezekben irányító szerepet visz. Mint az egyetemes tanügyi bizottság tagja, a népiszkolai tanügyi bizottság elnöke, a debreczeni zsinat tagja, végül a konventi iskolai bizottság elnöke a magyar kálvinistaság egyetemes tanügyi életének irányítója.

Csodálatos, hogy ily sokirányú közéleti tevékenység mellett tudományos munkásságra is ráér. Esperessége idejéből valók a protestáns

egyháztörténetnek a régiség homályába tűnt részét megvilágító forrásmunkái. A három legnevezetesebb közülök: *Geleji Katona István egyházi kánonai. 1875. A Szatmármegyeében tartott négy első protestáns zsinat végzései. 1877. és A XVI. században tartott magyar református zsinatok végzései. 1877.* Ez utóbbi 46 ívre terjedő hatalmas munka, egyike a protestáns egyháztörténet legjelentékenyebb forrásműveinek.

Mindezek mellett egyike kora legkiválóbb szónokainak, kinél a külső megjelenés dalaiss szépsége és méltósága egyesül a szabatosan kifejezett gondolatok tartalmi mélységével.

Ebbeli kiválósága 1890-ben, Károlyi Gáspár szobra leleplezésekor, a magyar kálvinistaság egyetemes ünnepének az ünnephez méltó szónokává tette őt. Ünnepi szözeata ekkor szolt első ízben az egész országhoz.

Érdemei ekkorra már annyira kiemeltek őt kortársai közül, hogy két évre rá egyháza oly méltósággal tüntette ki, melynek magasabbat, fényesebbet már nem adhat. 1892-ben a kálvinista egyház legnépesebb, egy milliónál több lelket számláló kerülete, a tiszántúli választásával Révész Bálint örökebe, a püspöki székbe emelte.

Hetvenhét esztendő volt, hogy állását elfoglalta. Más emberre a végső nyugalom ideje, számára újabb munka korszaka. Bámulatos fizikuma daczolt az idővel. A református egyház sokféle, sokszor aprólékos, fárasztó teendőit szinte bízhatetlen munkabírással végezte. Őriző, gondos szeme rajt volt kerülete összes egyházi és tanügyi elintéztét váró kérdésein.

Szereplése országos jelentőségre emelkedett a millennium idején, mikor, mint a magyar reformátusok képviselője, a munkási várók-ról az ezeréves létét ünneplő magyarság érzelmeinek a legméltóbb módon adott hangot egy főszékesen szárnyaló főhazsban. Mint ünnepi harangszó, mely az isteni kegyelem végtelenségét hirdeti, csendült végig az országon ez a gyönyörű ima.

Mint a főrendiház tagja, országos ügyekben is hallatta szavát, bár a politikai küzdelmekben való részvételtől egész életén át lehetőleg visszahúzódt. Csak az egyházpolitikai harcok idején lépett elő visszavonultságából, hogy szava és egyénisége egész súlyát latba vesse a liberális világnézet diadalra jut-tásában.

A tiszteletadáshoz, melyben egyháza részesítette, a királyi legfelsőbb elismerés is hozzájárult, a Lipót-rend középkeresztjét juttatva neki annak jeléül, hogy érdemei a legfelsőbb helyen is méltánylásra találtak. Ez volt az utolsó kitüntetés, mely derűt hintett végleg alkonyatra hajló életére.

Bármily szívós, erős volt a teste, eleven, minden iránt érdeklődő a lelke, kilenczven esztendő súlya alatt meg kellett törnie. Sugar termete meghajlott, nyelvére bénaság szállott az utolsó esztendőben. Kötelességérzete mégsem engedte nyugalomra térni. Egyházkerületi ülések idején, tanári beiktatások alkalmával, támogatásra szorúlva bár, de megjelent pártiárkai főségi ősz alakja. Megtört, suttagó hangon előadott, de mindig mélyen járó gondolatokkal telt beszédeiben hirdette a törhetetlen magyarság ígét. Erőtlensége mellett is kedvvel foglalkozott közdolgozatokkal s kísérte figyelemmel egyháza és a féltő szeretetével övezett debreczeni kollégium ügyeit. Utolsó éveiben egy fényes álomkép foglalkoztatta: a debreczeni főiskola egyetemmé fejlesztése. A Gondviselés nem adta meg neki, hogy ezt az örömet megérje.

Ez év elején erői már nagyon megfogyatkoztak, az aggkori gyöngeség végképen erőt vett rajta. Végül május harminczadikán délután hosszas tusakodás után, melyet erős szervezete az enyészettel vívott, kilehelte nemes, nagy lelkét.

Vele sirba szállott a tiszántúli püspökök egyik legnemesebbje, harmincznyolczadik a fényes sorban, Méliusz Péternek, a nagy alapítónak ésben, tudásban, munkaszeretben, erős magyarságban, szilárd jellemben méltó utódja.

Csűrös Ferencz.

GYARMATHY ZSIGMOND.

1832—1908.

Gyarmathy Zsigmond halálával olyan élet ért véget, a melyet ha például fogadnának magyar uraink s e példa igazán általánossá válnék, a falusi társadalmi életnek sok ma égető és veszedelmes problémája jutna természetes megoldásra. Az elhunyt nem vitt, nem is keresett soha országra szóló nagy szerepet, mégis több hasznót tett a közügynek sok hangos szereplőnél, mert egész életét egy környék népének szentelte, de ezen a feladaton aztán dolgozott is fáradhatatlanul. Az a szerencséje volt, hogy munkájában igazán elsőrendű segítőtársra talált nevében, *Gyarmathy Zsigáné*, szül. *Hory Etelkában*, a jeles irónőben s kettőn együtt, megosztva a munkakört, dolgozhattak együtt a Kalotaszeg népének kulturális és gazdasági boldogulásán. A férj az iskolágynek, a közgazdaságnak, a társadalmi életnek felvirágzásán munkálkodott, a feleség az asszonyokat és gyermekeket vette gondjaiba s szívós agitálásával az ország határain túl menő népszerűséget és kelendőséget biztosított a kalotaszegi varrottassnak s egyéb kézimunkáknak. Kettőn együtt a legnemesebb értelemben vett

GYARMATHY ZSIGMOND.

kulturmunkát végeztek s kezdői voltak annak a máris nagy jelentőségre jutott mozgalomnak, mely a Kalotaszeg ethnographiai és művészeti érdekességeinek a tudomány és a művészet céljaira való feltárásában már eddig is nagy eredményekre vezetett.

Gyarmathy Zsigmond a Kalotaszeg szülöttje volt, mint tizenhat éves ifjú küzdött — apjával együtt — a szabadságharcban, részt vett Gyulafehérvár ostromában, Szeben bevételében, a köhalmi és más csatákban; főhadnagyi rangig vitte. A nagy nemzeti vereség után bujdosott egy ideig, majd a jobb idők földértelével a vármegye szolgálatába állott s a Bánffy-hunyadi járás főszolgabírája volt. Utóbb mint a gróf és báró Bánffy-családok összes uradalmának felügyelője működött. Kolozsvármegye életében jelentékeny szerepet vitt, nem különben az erdélyi reformátusok egyházi életében, mint 25 évig főgondnok.

Halála nemesak a Kalotaszeg népére gyász és veszteség, hanem irodalmi, tudományos és művészi körökben is nagy részvétet keltett. Bánffy-hunyadot és környékét állandóan nagy számmal látogatták tudós kutatók, művészek, köztük kölföldiek is. A Gyarmathy-ház kapuja mindig nyitva állt számukra, szives vendégszeretet és mindenféle dologban való útbaigazítás várta a kutatókat. Munkácsy Mihály is két ízben járt náluk.

Érthető tehát az az önkéntelenül nyilvánuló általános gyász és részvétel, mely Gyarmathy Zsigmond temetését nagyszerűvé tette: ott volt és megsiratta Bánffy-Hunyad népe, aprajagya mind, a vármegye s az erdélyrészi közélet előkelőségeinek nagy száma s az ezernyi jelenlevő közt nem volt egy sem, a ki nem a személyes veszteség érzésével kísérte utolsó útjára a megboldogultat.

KIS EMBEREK RÉGI VILÁGA.

REGÉNY.

(Folytatás.)

Irtó Fogazzaro Antonio. — Fordította Bezerédj István.

— Beteg vagy? — ezt mondta a kicsike Eszternek.

— Nem, miért?

— Mert látom, hogy a pulzusodat tapogatja. A dolgok látszólag jól indultak. Lujza elvitte a kis leányt. Egy perczel később arra ment Piero bácsi, azt mondta, felmegy néhány levelet írni és figyelmeztette Lujzát, hogy ügyeljen a loggia ablakaira, mert égháború jön.

— Isten vele, Ombretta kisasszony! — így szolt.

— Isten vele, Pipi uraság! — felelt a gyermek pajkosan. . . A bácsi nevetve elment.

Lujza, kinek most már nehezezen esett eszedesen maradni, harmadszor is kiment a teraszra s nézett a távosóvön. Szíve nagyot dobant; a gondola megjelent a Teutón-foknál. Egynegyed háromra volt. Valaki, a ki Alboga,

A HALOTTAS KOCSI.

KISS ÁRON REFORMÁTUS PÜSPÖK TEMETÉSE. — Letster József debreczeni fényképező felvétele.

A SVÉD KIRÁLY BERLINBEN, VISSZAJÖVET A TAVASZI DÍSZSZEMLEBŐL.

sióból jött, megállt beszélgetni a templomtéren egy másikkkal, a ki a Ribera-ház oldalán levő lépcsőn jött le. Ezt mondta: «Ebben a perczben ment le Pasotti úr a gyaloghintóval. Egy sereg gyermek megy mögötte.»

Az ég most már borult volt a Cressogno-csücs és a Galbiga fölött is. Csupán a Como-tó hegyein volt még egy kevés nap. Annak a heves, zivataros szélnek a fenyegetése, melyet Valsoldában «Caronascá»-nak neveznek, komolyabban vált. Carona felett a felhők színe egybeolvadt a hegyekével. A tó mozdulatlan, olomszínű volt.

Lujza elhatározta, hogy akkor indul, a mikor a gondola S. Mamettetel szembe érkezik. Visszatért a terembe. Mária részben szót fogadott neki, nem mozdult el helyéből, de látván, hogy a tanár Eszternek hosszú és élénk előadást tart, azt kérdezte tőle:

— Mesélsz neki?

Ebben a pillanatban lépett be Lujza.

— Igen, kedvesem, — felelt Eszter nevetve, — mesél nekem.

— Oh, nekem is, nekem is!

Tompa mennydörgés következett.

— Eredj kedves Máriám, — szólott Eszter. — Eredj szobádba, menj imádkozni az Uristenhez, hogy ne jöjjön csunya éjféliharor, jégeső!

— Oh! igen, igen, megyek imádkozni az Uristenhez.

A kicsike elment hajócskájával a hálósobába, komolyan és feszesen, mintha ebben a pillanatban ő tőle függne Valsolda jóléte. Az imádság ő neki mindig ünnepélyes dolog volt, érintkezés a titkoszertével, a mikor komoly és figyelmes arcot öltött, mint bizonyos varázsló- és tündérmeséknél. Felmászott egy székre, elmondta a kevés imádságot, a melyet tudott, aztán leborult, mint a hogy a templomban leborulni látta a vidékbeli ajtatos asszonyokat, elkezdte mozgatni ajkait, mint ezek, imát mondani szavak nélkül. A ki őt ekkor látta volna, ismerve a közeledő órának retentő titkát, azt hitte volna, hogy a gyermek őrangyala van mellette ebben a végső pillanatban és azt súgja neki, hogy más valamért imádkozzék, mint a Valsolda szőlőért és olajfáiért, más valamiért, a mi közelebb van hozzá, a mit az angyal nem mondhat, a gyermek nem tudhat és nem foglalhat szavakba; azt hitte volna, hogy a gyermek tagolatlan sutogásának valami gyengéd és tragikus, rejtett értelme van, egy szelíd léleknek engedelmes megnyugvása őrangyalának tanácsában, Isten titokzatos akaratában.

Fél háromkor a Carona sötét felhőtömegei egy második mély dörrenést hallattak, melyre azonnal feleltek a Boglia és Zoeca d'í Ment többi felhői. Lujza a terrasra szaladt. A gondola szemben volt S. Mamettetel s egyenesen a

Calcinera felé tartott. Igen jól látszottak a hajók, a mint teljes erővel eveztek. Mialatt Lujza letette a távesövet, az első szélroham söpört végig a loggián, megrázva ajtókat, ablakot és ablaktáblát. Megremülve a gondolatától, hogy sokáig késlekedik, Lujza nagy sietve becsukogott, sietve átment a termen, vette esernyőjét, kiment, a nélkül, hogy valakit értesítene, hogy a ház ajtaját betenné és Alsó-Albogasio útjára tért. Elmenvén a temető mellett, a Mainenak nevezett helyen Ismaellel találkozott.

— Hova megy Lujza asszonyság ilyen időben?

Lujza azt felelte, hogy Albogasio-ba s tovább ment. Száz lépés után észbe jutott, hogy nem tudatta Veronikával távozását, nem mondta neki, hogy a hálósoba ablakait csukja be és vigyázzon Máriára. Arra gondolt, hogy megizeni neki Ismael által. Ez már eltűnt a temető fordulójánál. Lujza szívében ösztönzést érzett a visszafordulásra, de nem volt rá ideje. A mennydörgés folyton zúgott, gyér és nagy esőcseppek hullottak itt-ott a kukoriczára, időközönként szélrohamek zúgtak az eperfák között, megelőzve a Caronasca viharát. Lujza kinyitotta esernyőjét és gyorsított lépteit.

A zápor dühe Albogasio sötét és szűk utcáiban érte őt utól. Nem gondolt rá, hogy egy ajtó mögé meneküljön, rettenthetetlenül ment előre. Egy csapat gyermekkel találkozott, a kik az eső elől menekültek, miután hiába várták az Annunziata-templom előtt a marchesát a gyaloghintóban. A rövid darab úton, az albogasioi községháza és a templom között a szél kifordította esernyőjét. Erre futni kezdett s elérte azt a keskeny részt a templomtéren, melyről a templom mögött a calcinerai öblöre látni. Ott a templom megvédelmezte őt az eső és a szél rohamai ellen, visszaigazította valahogyan esernyőjét és a korlát fölé hajolt.

Az Annunziata temploma egy szikla tetején áll, mely a Boglia-hegy gyökereinek emelkedik ki a tóból, s részben földi szederrel és vad fügefakkal fűde nyugatról beárja a Calcinera kis öblét. A templomtól az a része, a hol Lujza állott, éppen ezen szikla ormán fut végig. Innen felülről szemmel kísérhette volna a gondola útját a cressognói vízekről egészen a kikötőig; de most, mikor a zivatar dühöngött, egy fehér fától mindent elfödött előle. Azonban, ha csak a marchesa nem tért vissza Cressognóba, akár-melyik ponton köt is ki, arra kellett neki elhaladnia, mert a hol a kiálló szikla a parttal érintkezik, ott megy fel a templomhoz a Calcinera lépcsője, az egyedüli út, melyen fel lehet menni Felső-Albogasio-ba, úgy az alatta levő kikötőből, mint S. Mamettetől, Casaricóból vagy Cadateból.

Néhány percz múlva a zápor ereje csökkent, a hegyek homályos és kísérteties alakjai raj-

zolódtak a fehér háttérre. Lujza lenézett a kikötőre. Nem volt ott gondola, nem volt gyaloghintó a parton, nem volt semmi. Ez bosszantotta őt. Lehetőség-e, hogy a gondola visszatért Cressognóba?

A köd gyorsan szétfoszott, eltűnt Cadate, előtűnt a Palota kikötőjének szájánál a gondola orra, fehéren a szürke ködfelhőben. Tehát a marchesa a Palotába menekült s így tehetett Pasotti is gyaloghintójával s annak vivőivel. Az éjféliharor megszűntnek volt mondható, a gyaloghintó nem fog már késni.

Mégis tíz hosszú perczig késett. Lujza szemét mereven az ösvényre szegezte, mely Cadateból a calcinerai öblöbe befordul. Nem mozdultak gondolatai. Egész lelke csak nézett és várt. Balfelől emberek jöttek-mentek felfelé Calcinerából, vagy lefelé Albogasióból; mindannyiszor elfödte magát, esernyőjét előre hajtva, hogy meg ne ismerjék, vagy legalább kikérülje az üdvözléseket és beszélgetéseket. Végre az emberek egy csoportja tűnt elő az út-fordulónál. Lujza megkülönböztette a gyaloghintót, e mögött Pasottit és don Giuseppet, majd leg hátul a marchesa két hajósát. Nem mozdult meg, szemével a gyaloghintót követte, mely igen lassan haladt s becsukta esernyőjét, mert alig esett már. Újra megjelent őt-hat albogasioi gyerekek. Lujza nyersen elküldötte őket. Nem igen akartak engedelmeskedni, de egy váratlan, szél és dörgés nélküli zápor-rohamra futásnak eredtek. A gyaloghintó ekkor érte el a lépcső lábát. Lujza megmozdult.

Tekintete hideg volt, alakja kiegyenesedett. Egyetlen gondolatban elmerülve, nem törődött a lerobbanó esővel, mely fejét és vállait verte, mely körülvette őt sötét fátókkal és zuhogással. Sőt talán jól is esett neki a természetnek ez a lázongása az ő saját szenvedélye körül. Nagyon lassan ment lefelé, csukott ernyővel, erősen szorítva ennek nyelét, mintha fegyver markolata volna. A lépcső kissé tekervényes, le kell menni néhány fokot, mielőtt az alját látni lehetne. A forduléhoz érkezvén, észrevette, hogy a gyaloghintó megállt. A két hajós foglalta el a két hordozónak helyét. Lujza lement addig a helyig, a hol egy nagy diófa ágai terülnek a lépcső fölé. Ott megállt, éppen abban a pillanatban, a mikor a marchesa hordozói felfelé indultak. Minden jól ment. Pasotti és don Giuseppe, a kik a gyaloghintó mögött lépdeltek, nem láthatták őt. A hordozóknak, a mint őt elértek, szűkségekpen meg kellett állniok és félreállniok, hogy helyet engedjenek neki.

Mikor közelebb jöttek, megismerte a kettőt, a ki a gyaloghintó fejénél volt, Ismael fivérét és Veronika egyik unokatestvérét. Négy lépéssel parancsoló mozdulattal intett nekik, hogy álljanak meg. Ezek rögtön engedelmeskedtek, letették a gyaloghintót a földre, s ugyanígy tett a következő két hordozó, a nélkül, hogy az okot tudná. Pasotti felemelte ernyőjét, meglátta Lujzát, meglepett mozdulattal tett és haragos arcot vágott; megragadta don Giuseppet, félrehúztá, hogy helyet adjon Lujának, nem gyanítván, hogy a találkozás előre ki volt gondolva.

De Lujza nem mozdult.

— Ön nem hitte, hogy találkozni fog velem, Pasotti úr? — szólott hangosan.

A marchesa kidugta fejét, megismerte Lujzát, visszahúzódott és fáradt hangjában valami új erővel mondta:

— Előre!

Ebben a pillanatban a templomtér magaslatáról éles, kétségbeesett kiáltások hallatszottak: «Lujza asszonyság! Lujza asszonyság!» Lujza nem hallotta. Pasotti haragosan rákiáltott a hordozókra: «előre», s ezek újra felvették a vivő rudakat.

— Hát csak előre! — szólott Lujza, eltökélve, hogy a gyaloghintó mellé kerül. — Csak két szót akarok mondani.

Ha Pasotti s az öreg marchesa eleinte azt képzelték, hogy könnyekben és könnyörgésben lesz részük, most már a büszke arczól és a reszkető hangtól egészen mást kellett várniok.

— Szavakat, most? — szólott Pasotti, szinte fenyegetőleg lépve elő.

— Lujza asszonyság! Lujza asszonyság! — kiáltottak egész közelről, kétségbeesett hangon; s a kiáltással együtt siető léptek zaja hallatszott. De Lujza mintha semmit sem hallott volna.

— Igen, most! — felelt Pasottinak, kimond-

hatatlan büszkeséggel. — Figyelmeztetem szépségével ezt a hölgyet...

— Lujza asszonyság! Mégis abba kellett hagynia beszédét és visszafordulnia. Két, három, négy asszony volt mögötte, önmagukból kikelve, borzasan, zokogva: «Azonnal jöjjön haza! Azonnal jöjjön haza!» Az arcok, a síró hangok egy csapásra kiragadták őt szenvedélyből, eltérítették szándékától. Hirtelen az asszonyok felé fordult, felkiáltva:

— Mi baj?

De ezek csak azt tudták ismételni, szemekiket meregetve: «Jöjjön haza! Jöjjön haza!»

— De hát mi baj, ostobák?

— A gyereke! A gyereke!

Szinte örülten kiáltott:

— Mária? Mária? Mi baj, mi baj?

Zokogások közt hallotta említeni a tavat, fel-sikoltott, s utat nyitva magának, mintegy vad-állat rohant fel a lépcsőn. Az asszonyok nem tudták követni, de a templomtéren voltak mások, daczára az esőnek, a kik jajgattak és sirtak. Lujza fogyni érezte erejét, földre rogyott az utolsó lépcsőfokon.

Az asszonyok odaszaladtak, tíz kéz is megfogta, felemelte. Felordított:

— Istenem, meghalt?

Valaki azt felelte: «Nem, nem.»

— Az orvos? — kérdezte lihegve. — Az orvos!

Több hang felelte, hogy ott van. Visszanyerni látszott energiáját, folytatta rohanását. Nyolczan vagy tizen futottak utána. Csak kettő tudta követni. Szinte repült. A temetőnél találkozott Ismaellel s egy másikkkal, alig hogy meglátta őket, felkiáltott:

— Él? Él?

Ismael társa visszafordult szaladva, hírlí vinni, hogy jön az anya. Ismael sirt, csak annyit tudott felelni: «Jézus Mária, Lujza asszonyság!» s mozdulatot tett, hogy visszatartsa őt. Lujza szenvedélyesen félrelökte őt, tovább ment, követe Ismaeltől, ki mintegy fejévesztve kiabált utána, futtában:

— Talán nincs is semmi baj! Talán nincs semmi baj!

Úgy látszott, mintha a folytonos és egyenletes záporos sírva meghazudtolná őt.

Mikor lihegve az oriai templomtérre ért, Lujának még volt ereje, hogy felkiáltson:

— Máriám! Máriám!

A hálósoba ablaka nyitva volt. Hallotta Ciát sírni és Esztert, a mint pörölt vele.

Néhányan, köztük Gilardoni tanár, kijöttek elébe. A tanár összekulcsolta kezeit és csendesen sirt, halványan, mint egy halott. Lujza majdnem összeszett kimerültségében. A tanár egyik karjával átölelte derekát, felvonszolta a lépcsőn, mely tömve-tele volt néppel, nemkülönben a folyosó is az első emeleten. Lujza

GYERMEKEKKEL MEGRAKOTT KÖCSI A KÁLVIN-TÉREN, A TAVASZI UJSÁG

vigasztalást rebegető hangok között haladt át. «Bátorság! Bátorság! Ki tudja! Ki tudja!» A hálósoba bejáratánál kibontakozott a tanár karjából s egyedül lépett be.

Meg kellett ott gyűjtani a gyertyát, mert az eső miatt az alkonyban sötét volt. A szegény kedves Ombretta meztelenül feküdt az ágyon, félíg nyílt szemekkel és szintén félíg nyílt szájjal. Arca gyengéden piros volt, ajkai kékes-feketék, teste hullaszerűen fakó. Az orvos Eszter segítségével mesterséges légzést próbált vele, felmelve kis karjait feje fölé és felváltva leeresztve oldalára, dörzsölve altestét.

— Doktor! Doktor! — zokogott Lujza.

— Megteszünk minden lehetőt! — felelt a doktor komolyan. Lujza arcával gyermekének jéghideg lábaeszkáira borult, örülten, elborította őket csókjaival. Ekkor Eszter reszketés fogta el.

— Nem, nem! — szólott az orvos, — bátorság, bátorság!

— Majd én! — kiáltott fel Lujza.

Az orvos egy mozdulattal megállította őt s intett Eszternek, hogy hagyja abba. Lehajolt Mária arczoskájára, szájára tette kezét, többször mélyen lélegzett, aztán felegyenesedett.

— De hisz rózsaszínű! — sutogta Lujza lihegve. Az orvos szótlanul sóhajtott, meggyújtott egy viaszgyufát s Mária ajkához tartotta.

A MUZEUM-KÖRÚTON.

GYERMEKEK FELVONULÁSA A FŐVÁROSBAN A TUDÓVÉSESEK JAVÁRA.

Három vagy négy asszony, a ki térdénállva imádkozott, felkelt, az ágyhoz közeledett, remegve, visszafajtozva lélegzetüket. A terem ajtaja nyitva volt; más arcok is benéztek rajta, figyelmesen, szótlanul. Lujza az ágy mellett térdelve, szemét a lángra szegezte. Egy hang sutogta: «Mozog.»

Eszter, ki Lujza mögött állt, fejét rázta. Az orvos eloltotta a gyufát.

— Meleg gypapot! — így szólott. Lujza ki-rohant s az orvos ismételte a karok mozgását. Aztán, mikor Lujza visszatért a felmelegített gypattal, az orvos egyik, Lujza másik oldalról, erősen dörzsölni kezdték a kicsike mellét és hasát. Kis idő múlva az orvos, látván Lujza halvány és eltorzult arcát, intett egy leánynak, hogy váltsa le.

— Engedjen, engedjen, — szólott, mert Lujza tiltakozó mozdulattal tett.

— Én is fáradt vagyok. Lehetetlen.

Lujza fejét rázta és felelet nélkül folytatta munkáját az ő göresös energiájával. Az orvos szótlanul vállat vont és felhúzta szemöldökét, átengedte saját helyét a leánynak és meghagyta Eszternek, hogy melegíttessen még gypapot, hogy befördjék vele a gyermek lábait. Eszter elment s maga tette meg, mert Veronika, alig hogy a baj megtörtént, eltűnt, nem volt többé megtalálható. A folyosón s a lépcsőn az emberek megbeszéltek az esetet, hogyan és hol történt? Mikor Eszter átment, mindnyájan kérdezték: «Hogyan van? Hogyan van?» Eszter vigasztalan mozdulattal tett, elment felelet nélkül. Erre a beszélgetések halkán újra kezdődtek.

Nem lehetett tudni, mennyi ideig maradhatott a gyermek a vízben. Az éjféliharor dühöngése alatt egy bizonyos Gall Tóni a Ribera-ház mögötti istállóban tartózkodott. Eszébe jutott, hogy a mérnök úr hajója rozsló lehet megköve és összezúzódnak a kikötő falain. Leugrott, nyitva látta a kikötő ajtaját és bement. A hajó rettenetesen hánykolódott, a hullámok, a mint megtörték a falakon, elöntötték tájkukkal; táncolt és dobálódzott lánczai között, keresztbe fordult s farával a falhoz ért. Szemben az ajtóval, mely a közútról a kikötőbe vezet, egy folyosó fut, melytől két lépcső visz le a vízhez, az egyik a hajó orra oldalán, a másik a faránál. Gall Tóni az utóbbit ment le, hogy rövidebbre vegye a hajófar lánczát. Ott, a hajó s az utolsó lépcsőfok között, a hol 60 vagy 70 centiméternyi víz van, látta úszni Mária kis testét, háttal felfelé és fejével a víz alatt. A mint kihúzta a vízből, észrevette a fenekén egy bádóg hajócskát. Felvitte a gyermeket, hatalmas hangján kiáltva, összecsiszította az egész vidéket és szerencsére az orvost is, ki éppen Oriában tartózkodott, segített Eszternek levétköztetni a szegény teremtet, a ki már nem adott életjelt.

GRÓF LÓNYAY ELEMÉRNÉ STEFÁNIA KIR. HERCEGNŐ VÉDNÖK TÁVOZIK AZ ÜNNEPRŐL.

Kivel volt, mielőtt lement a kikötőbe? Veronikával nem, mert Veronikát látták bemenni a ház mögötti edényes kamrába az ő fiáncaival, mielőtt még Lujza kiment. Eszterrel vagy a tanárral szintén nem. Eszter beküldte imádkozni a hálószobába, azóta nem látta. Csa dolgozott, a mérnök pedig irt, mikor Gall Tóni hatalmas kiabálását hallották. Máriának le kellett mennie a hálószobából a kikötőbe, hogy hajócskáját a vízre bocsássa és szerencsétlenségére nyitva találta a ház ajtaját, nyitva a kikötő ajtaját. Gall Tóninak az volt a véleménye, hogy néhány percet tölthetett a vízben, mert annak a helynek a közelében úszott a vízen, a hol a hajócska feküdt a fenéken. Mindnyáján zokogtak, Piero bácsit kivéve. Azon a kanapén ült, a hol előbb Gilardoni és Eszter és kővé meredtek látszott. Nem volt egy könnyje, egy szava. Gall Tóni feesege nyilvánvalóan bszantotta, de hallgatott. Nemes arc kifejezése inkább ünnepélyes és komoly volt, mint zavarodott. Úgy látszott, mintha az antik Fatum árnyékát látna maga előtt. Még csak híreket sem kérdezett; érthető volt, hogy nincs reménye. S érthető volt, hogy az ő fájdalma nagyban különbözött a lármás és mulékon idegeskedéstől, a mely körülötte nyilvánult. A bölcs és erős férfiú néma, önmagán uralgó fájdalom volt ez.

A hálószobának nyitott ajtajából majd kérdő, majd parancsoló hangok hallatszottak. Azonban senkise mondhatta, egy és fél órán át, hogy Lujza hangját hallotta volna. Néha mégis jöttek felénk, szinte örömteljes hangok is. Úgy rémlett valamelyiküknek ott benn, mintha egy mozdulatot, egy lehelletet, az élet egy kevés melegét venné észre. Akkor mindazok, a kik kívül voltak, odaszaladtak. Piero bácsi fejét a hálószoba ajtaja felé fordította s csak ezekben a pillanatokban látszott arcán némi rendkívüli indulat. De mindannyiszor láthatta visszatérni az embereket, lassú, kétségbejött némaságban. Elmult öt óra.

Félhatkor végre hallható lett Lujza hangja. Éles, kimondhatatlan sikoltás volt, mely megfagyasztotta a vért mindnyájuk ereiben. Megtudták, hogy az orvos egy mozdulatot tett, mintha azt mondaná:

— Most már hiába, hagyjuk abba, s hogy az asszony kiáltozására folytatta a munkát.

A ház csendje egyre kísértetiesebbé vált. A terem, a folyosó lassanként elsötétült, közeledni kellett a gyertyák gyenge világosságához, mely a hálószobából szűrődött ki. Az emberek kezdtek visszahúzódni, egyik árnyék a másik után, csendesen, lábujjhegyen. Majd hallatszottak az út kövezetén a nehéz faczipók, lépések, beszéd nélkül. Csa szép csendesen gazdájához közeledett, felébe sügta, nem akarna-e valamit enni. Ez elhallgattatta egy türelmetlen mozdulattal.

Hét óra után, mikor minden idegen elment,

kivéve Gall Tónit, Ismaelt, a tanárt, Esztert s három vagy négy asszonyt az alkoban, hosszú, elfojtott nyögések hallatszottak, a melyek szinte nem is voltak emberiek. Az orvos belépett a terembe. Nem lehetett ott látni. Egy székbe ütközött és hangosan így szólt:

— Itt van a mérnök úr?

— Itt, uram, — felelt Gall Tóni s ment gyertyát hozni. A mérnök nem szólt s nem mozdult.

Gall Tóni csakhamar visszatért egy gyertyával és Aliprandi doktor a kanapához közeledett, a hol Piero bácsi ült.

— Mérnök úr, — szólt könnyes szemekkel, — most már önnök kell valamit tennie.

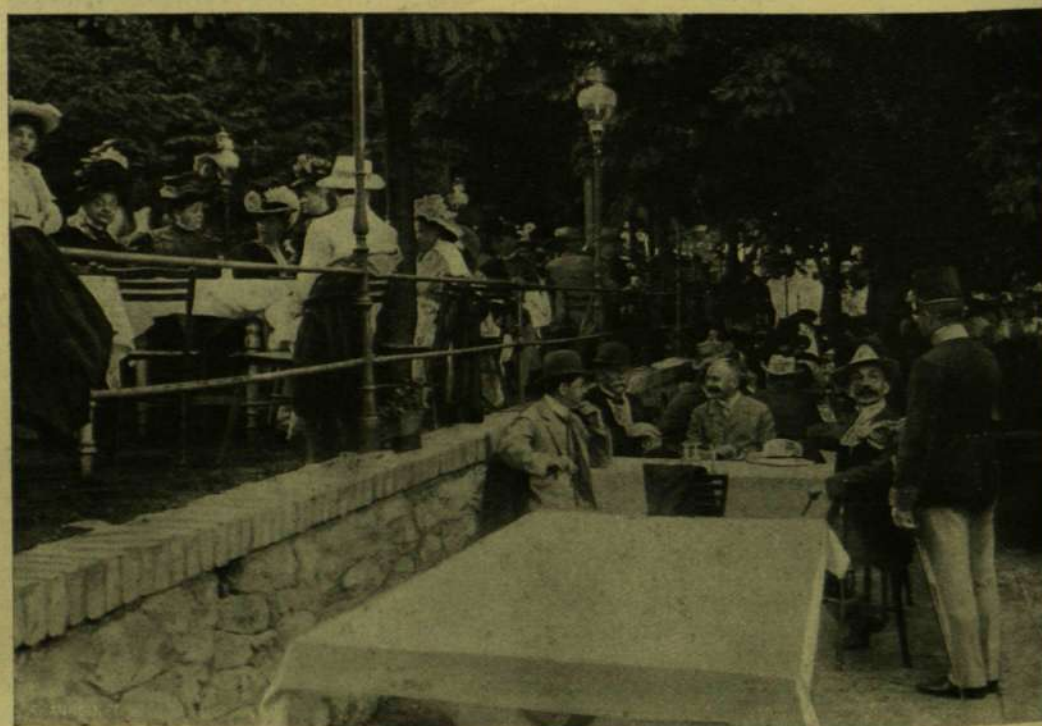
— Nekem? — felelt Piero bácsi, felemelve arcát.

— Igen, meg kell próbálni legalább elvezetni őt onnan. Kell, hogy ön jöjjön be és szöjjon hozzá. Ön olyan, mintha atyja volna. Az ilyen pillanatokban az atyára van szükség.

— Hagyja békében a gazdáját, — dörmögte Csa. — Nem való ő ilyesmire. Szenved s egyebet nem tud tenni.

Most a nyögésekkel együtt gyengéd szavak és csókok hallatszottak.

A mérnök ökleit a kanapénak feszítette s egy pillanattal lehajtott arccal maradt. Azután felkelt, nem fáradtság nélkül, s monda az orvosnak:

LAKOMA A BELLEVUE-VENDÉGLŐ TERASSZÁN.

A POZSONYI VIRÁGJÁTEKOKRÓL. — Jely Gyula felvétel.

— Magam menjek?

— Kívánja, hogy én is ott legyek?

— Igen.

— Jól van. Különb hiába lesz. Kényszeríteni nem akarnám, de megpróbálni meg kell. Az orvos elküldte az asszonyokat, a kik még az alkoban voltak, azután a bejáratnál a mérnök felé fordult s intett neki, hogy jöjjön.

— Lujza asszony, — szólt szeliden. — Itt van a bácsi, a maga kedves bácsija.

Az öreg belépett békés arccal, de támo-lyogva. Két lépést tevén a szobában, megállt. Lujza az ágyon ült, halott gyermekével karjai-
ban, megszorította, csokolta arcát és nyakát, és reá tapasztván ajkait, hosszú, kimondhatatlan nyögéseket hallatott.

— Igen, igen, igen, — szólt szinte nyájas mosolylyal hangjában. — A te bácsid ez, kedvesem, a te bácsid, a ki jön megkeresni az ő kincsét, az ő Ömbrettáját, az Ömbretta Pipit, a ki őt annyira szereti. Igen, igen.

— Lujza, — szólt Piero bácsi, — nyugodjál meg. Mindaz megtörtént, a mit meg lehetett tenni, most jöjj velem; ne maradj itt tovább, jöjj velem.

— Bácsi, bácsi, — szólt Lujza, gyengédségtől áradó hangon, de reá sem nézve, s a kis holttestet keblére szorítva ringatta, — jöjj ide, jöjj ide, jöjj a te Máriához. Jöjj ide hozzánk te, a mi bácsink, a mi kedves bácsink. Nem, kedvesem, nem, sohase hagy el minket a mi bácsink.

A bácsi reszkett, a fájdalom legyőzte egy pillanatra, zokogásra kényszerítette.

— Hagyd őt békében, — mondta elfojtott hangon. Lujza, mintha nem hallaná, folytatta:

— Menjünk mi, kedvesem, menjünk a mi bácsinkhoz. Odamenjünk Mária? Igen, igen, menjünk.

(Folytatása következik.)

EGY ÚJ LEÁNYISKOLA A FŐVÁROSBAN.

A képzelhető legszebb helyen, a budai vár keleti oldalán, gróf Lónyay Elemérné Stefánia kir. hercegnő villájában nyílt meg a múlt évben az a református felsőbb leányiskola és bennlakással kapcsolatos nevelőintézet, melyet néhai Baár János és Madas Károly alapítványából létesítettek.

Az intézetnek, melyről mai számunkban több képet közlünk, most öt osztálya van, kiváló tanerők vezetése alatt. A tanítás teljesen egyéni, vagyis minden egyes gyermek tanítását szellemi és fizikai képességéhez arányítják, a mi annál inkább lehetséges, mert az intézetbe csak korlátozott számú növendéket, — jelenleg legfeljebb 20—24 leányt vesznek fel. Így annál jobban elérhetik a célt: művelt, vallásos, vidám, munkás és öntudatos leányok nevelését. A tanítás a felsőbb leányiskolák tan-

terve szerint folyik s a köteles tantárgyakon kívül módot nyújtanak a leányoknak művészi tanulmányokra s idegen nyelvek alapos megtanulására is. A leányok egészségére is különös gondot fordítanak: az intézet tisztá, friss levegője, a korcsolyázó és teniszpályák, a gondos test-ápolás arra szolgál, hogy a kis leányok ne csak szellemileg, de testileg is mennél jobban fejlődjenek. Az intézetre vonatkozólag felvilágosításokkal szolgál az érdeklődőknek Fráter Eszter igazgatónő (II. Albrecht-út 26.).

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

A búvós erszény. Mai számunkban kezdjük Krúdy Gyula *A búvós erszény* című új regényének közlését. A regény a magyar vidéki életből van kikapva, érdekes, fantasztikus elemeivel is a realitás körében maradó cselekvénye, tőrül metszett alakjai bizonyára állandóan le fogják kötni az olvasót, a szerzőnek pedig kétségtelenül újabb sikert fognak hozni írói pályáján.

Barátom a huszárfőhadnagy. Zsoldos Lászlónak nincs arra szüksége, hogy bemutassuk, bemutatva ő magát lapunk olvasóinak számos elbeszéléssel. Tudjuk valamennyien, hogy mik az ő jó tulajdonságai s a tehetségének hol vannak a határai. Első sorban kellemes mesemondó. Nem a fantázia szer-

TÁRSALGÓ.

EBÉD.

telen csapongásával ragad meg, nem ugrik el a földtől: meséi egyszerűek, nem annyira megkapó vagy lenyűgöző voltakuk hatnak, mint inkább elmondásuk módjával. Mint mikor egy rokonszenves, okos ember meghitt környezetben beszél érdekes élményeket egy vele rokonszenvező társaságnak, a melyet a mesékkel egyformán leköt a mesemondó kedves, melegen csengő hangja. Nagy adomány ez, sokak szemében az elbeszélő író legfőbb adománya, a sikernek mindenesetre legfőbb tényezője. Mert a ki a hallgatót egyszerre mindjárt megnyeri magának a hangjával, annak máris nyert ügye van a többi dolgokra nézve. Zsoldos László meséi harmonikusak, valami szelldég van bennük, a mely az író lelkéből sugárzik rájuk. Mert az író nem háborog, nem tusakodik önmagával és a világgal, nem keresi az emberi léleknek sem végleteit, sem hajszálfinom árnyalatait. A mit aztán így feloldoz mélység dolgában, azt megnyeri egyszerűségben. A kötet leg-
érdekesebb és legértékesebb novellája, a melyről címét is kapta, a *Barátom, a huszárfőhadnagy*, a mely egy iskolás fiú öntudatában játszatja le egy huszárfőhadnagy és egy tanár szerelmi vetélkedését. Ebben van humor, van érdekes ember-rajz, kivált a kis fiú gondolkodása, amelyen mint közege keresz-
tül az egész históriát lefolyni látjuk, nagyon ügyesen van megcsinálva. Ezt jókedvében csinálta az író, folyton érezük, hogy magának is öröme telt benne munkaközben s ezt az örömet át tudja plántálni műbelénk is. Ez pedig a hatás legfőbb eleme, ha abban, a mit olvasunk, nincs meg ez a suggestív erő, akkor az egész kárba veszett. Zsoldos László életfelfogása nem valami nagyon mély, de nagyon egyensúlyozott, harmonikus, józan, ridegség nélkül; hajlik a melancholiára, de ez a melancholia rendszerint felolvad egy mosolyban. Ebben a perspektívá-

ban a nagy dolgok kissé összezúgorodnak, a kis dolgok ellenben megnőnek, az ellentétek közelebb hajlanak a kiegyenlítődéshez. Nyugtalanúságot semmi sem okoz, mert minden ilyen lefokozott, vagy fölemelt értékével jelen meg előttünk. Az olvasót hálára kötelezi az ilyen író, a ki nem kíván tőle nyugtalanító, mély elmerülést, csak rokonszenvező figyelmet, nem állítja keserves problémák elé, csak elszórakoztatja kedves és érdekes történetek kellemes elmondásával. Zsoldos köteté annyival is érdekesebb, mert Mikszáth Kálmán írt hozzá nagyon elmés előszót.

Az igazi Krisztus. Klár István nevével most találkozzunk először egy novellás kötetben. Ez a találkozás nem válik szegényére az írónak, bossúságára az olvasónak. Klár Istvánnak vannak témái, melyeket érdeklődve fogadhatunk. A buzgó bucsusok találkozásán a szocialista gyűlekezettel, a melynek révén mind a két felekezet szívbe belopakodik a kétség, az istenfélőknek megrendül a hite Istenben, a szocialistáké a maguk világmegváltó eszméiben, kétségtelenül intelligensen gondolt téma s ilyen akad több is a kötetben. Csak az a baj, hogy valamennyi jobban van elgondolva, mint megcsinálva; a témáknak — pedig legtöbbje plein air dolog, — nincs levegőjük, fény és árny nincs bennük elegendő művészettel elkeverve s ezért nem hatnak elég elevenen. Az író szeret ellentétes helyzeteket szembe vagy egymás mellé helyezésével dolgozni, de a megírásban nincs elég művészete, hogy a témáknak ezt a konstruált voltát el tudná leplezni. Csak meséi van-

HÁLÓSZOBA.

A BAÁR-MADAS-FÉLE ALAPÍTVÁNYBÓL LÉTESÍTETT LEÁNYISKOLA.

A KERTBEN.

A JÁTSZÓTER.

A BAÁR-MADAS-FÉLE ALAPÍTVÁNYBÓL LÉTESÍTETT LEÁNYISKOLA.

nak, emberei nincsenek, alakjai a legtrikább esetben domborodnak ki a mesékben, egyéni vonás alig van bennük. Az előadás is színtelen, egyéniség nélküli, sokkal többet dolgozik kész klisé-szerű fordulatokkal, mint egyéni szemlélettel. Szóval a könyvben több az ígért, mint a beváltás; kétségkívül tehetséges ember műve, de egyáltalán nem kész dolgoz, csak arra jogosít, hogy várjunk valamit a szerzőtől s ezt is csak fenntartással, mert a tapasztalat megtanított arra, hogy nagyon sok fiatal ígért marad beváltatlan s nagyon sok szép kezdetnek elmarad a folytatása.

Horváth Ákos versei. Egy füzetre való csengő-bongó rím, frissen, könnyen lejtő ritmusok és semmi egyéb. — Ezek Horváth Ákos versei. Ez a teljesen kezdő fiatal ember a technika csaknem teljes készségével lép fel, a mi lehet előny, de lehet veszedelem is. Mert már most is a legtöbb versében inkább a rím, a ritmus ragadja, mint az érzés s bármily frissen pattognak a sorok, még sincs igazi melódia, mert a melódia az érzés és a nyelv ritmusának összehangolásából áll elő. S a fiatal költőnél az érzés, a gondolat, egyelőre legalább, teljesen a felszínen mozog, nincs a szerző lelke mélységeiből kiragadva s nincsen igazi ritmusa. Azért a mi zene van a versekben, az inkább a csengők csilingelésére emlékeztet, mint egy nemes hangszert művész-kéz által kicsalt szavára. Egy-két versében mégis mintha nyílnának rések, a melyeken jobban belepillanthatunk írójuk lelkébe s nemcsak konvenciókat látnánk belőle. Ilyen a kötet első három verse. Igazi szuggesztív erejük, a melylyel belenyúlhatnak képzeletünkbe és maguk felé hangolnak lelkünk húrjait, — ezeknek sincs ugyan, de azért az mégis éreztetni tudják, hogy írójuk költői megindulás pillanataiban írta őket. Ezeknek irányában kell majd fejlődnie, hogy számot tartsanak a költő nevére.

Magyar írók élete és munkái. Szinyei József nagy lexikális munkájának most jelent meg 109-ik füzeté, a mely a XII. kötet 9-ik füzeté s a *Somorjai és Steinens* nevek közé eső 310 író életrajzát foglalja magában, köztük több nagyobb nevezetességi író is. Szinyei nagy munkája eddigéig már 23,440 író életrajzát és munkáit jegyezték sorolja fel.

A Magyar Könyvtár. legújabb, négy füzetből álló sorozatában a következő új munkák jelentek meg: *Conan Doyle Sherlock Holmes kalandjainak nyolcadik sorozata* F. Fayer Rózsa fordításában; *Schopenhauer* paraneiszeinek és maximáinak fordítása Szemler Lőrincztől; *Cicero* Archias érdekében mondott beszéde Szidarovszky János fordításában, bevezetéssel és jegyzetvel és végül sakkokozó öröme dr. Halász Zoltántól egy sor tanulmányos sakk-játékra *Mesterjátszmák* cím alatt.

Adatok a magyar viselet történetéhez. Szendrői János kutatásai közben számos régi rajzot talált, melyeken híven vannak megörökítve a XVII. századi hazai, népies és úri viseletek. Ezeket a képeket most összegyűjtötte s részletes magyarázó szöveggel kiadta. Magyar, szász, oláh, rác, paraszt-viseletek, nemes urak és asszonyok dísz és hétköznapi ruhái, katonai kosztümök stb. váltakoznak e sok történeti érdekességgel bíró viseletek közt.

Koltai Virgil válogatott munkái. Koltai Virginek, a nemrég meghalt derék írónak és pedagógusnak válogatott munkáiból adott ki egy kötetre valót özevegye. A kötet tartalma vegyes: legértékesebbek benne az irodalomtörténeti és történeti tárgyak, Anyos Pálról, Petőfinek a nőkhöz való viszonyáról, Fáy Andrásról, Széchenyiről és Deák Ferenczről. Vannak még a kötetben leíró és novellisztikus természetű dolgozatok, s néhány vers, egy esztetikus lélek kedvtelésének termékei. A kötetet *Lakatos József* rendezte kegyeletes gondjal sajtó alá s ő is irt hozzá előszót.

Gróf Monte Cristo. Az öregebbik Dumas híres regénye, a nagy mesemondó legnépszerűbb munkája a *Gróf Monte Cristo* megjelent képekkel díszítve, *Harsányi Kálmán* új magyar fordításában. Akárhogy elavult is a Dumas romantikája, akárhogy átesaptak is felette az irodalmi és ízlésbeli fejlődés hullámai, az ilyen munkáknak a közönsége nem vész el soha, mert az emberek lelkéből semmi ki nem irthatja a romantika, a fantasztikus szép mesék, fordulatok történetek és regényes hősök iránti szeretetet s ezt az elemi érzést alig volt író, a ki jobban tudta volna sikere eszközéül felhasználni, mint Dumas. Kicsit megdöbben ugyan a mai 10–15 éves regényekhez szokott olvasó a *Monte Cristo* négy hatalmas kötetének láttára, de csak bele kell fogni olvasásába, hogy aztán ne nyugodjék, a míg a végére nem jutott.

Új könyvek:

Barátom, a huszárfőhadnagy és egyéb történetek. Mikszáth Kálmán előszavával és Linke Lajos rajzaival. Irta Zsoldos László. Kapható a «Budapesti Hírlap» kiadóhivatalában és a szerzőnél: Budapest, VII., Zuglói, Kövér Lajos-utca 16/a. Ára fűzve 3 korona, vászonkötésben 4 korona, félbőr-kötésben 6 korona.

Az igazi Krisztus. Elbeszélések, írta Klár István. Budapest, Singer és Wolfner.

Horváth Ákos versei. Budapest, Lampel-Wodianer részvénytársaság.

Magyar írók élete és munkái. A M. T. Akadémia megbízásából írta Szinyei József. XII. kötet, 9. füzet. Budapest, Hornyánszky Viktor. Egy-egy füzet ára 1 korona.

A Magyar Könyvtár új füzetei: 1. *Conan Doyle: Sherlock Holmes kalandjai*; nyolcadik sorozat. Fordította F. Fayer Rózsa; ára 30 fillér. 2. *Schopenhauer Arthur: Paraneiszei és maximái* (életbölcseleti oktatások). Fordította Szemler Lőrincz; ára 60 fillér. 3. *Cicero beszéde Archias érdekében.* Fordította Szidarovszky János; ára 30 fillér. 4. *Mesterjátszmák*; összeállította dr. Halász Zoltán; ára 30 fillér.

Adatok a magyar viselet történetéhez. Irta dr. Szendrői János. Huszonkilenc táblával. Budapest. Koltai Virgil válogatott munkái. Sajtó alá rendezte és bevezetéssel ellátta Lakatos József. Budapest. Kapható özevegy Koltai Virginnél, Murányi-utca 4.

Gróf Monte Cristo. Regény négy kötetben, írta Dumas Sándor, fordította Harsányi Kálmán. Budapest, Révai testvérek; ára fűzve 20 korona.

A «VASÁRNAPI UJSÁG» 55-ik évfolyama.

A «Vasárnapi Ujság» a legrégibb magyar szépirodalmi és ismeretterjesztő képes hetilap, évenként több mint 130 íven, a több mint ezer képpel, legjelesebb hazai íróink és művészeink közreműködésével jelen meg.

A «Vasárnapi Ujság» színes képmel-lékleteket is ad, több színben művészileg kivitt képeket.

Előfizetési feltételeink:

A «Vasárnapi Ujság» negyedévre 4 korona, fél-évre 8 korona.

A «Vasárnapi Ujság» a «Világkrónika»-val negyedévre 4 korona 80 fillér, félévre 9 korona 60 fillér.

Az előfizetések a «Vasárnapi Ujság» kiadó-hivatalába, Budapest, Egyetem-utca 4. szám küldendők.

HALÁLOZÁSOK.

Elhunytak a közelebbi napokban: Id. TAMÁST JÓZSEF, 83 éves korában Budapest. Az elhunyt 48-ban honvéd volt s részt vett több csatában. Később a pénzügyminisztériumban szolgált s mint titkár ment nyugalmába. Nagy vagyonával sok jótékonyt gyakorolt. — KUBÁSKY ÁGOSTON, 48-as guerrilla-vadász, 77 éves korában Lőcsén. — DILL JENŐ, kir. tanácsos, a kassai kereskedelmi és iparkamara főtitkára, 62 éves korában Kassán. Deil Jenő hosszú éveken át titkára volt a kereskedelmi és iparkamarának. Jogi tanulmányainak befejezése után a kassai pénzügyigazgatóságnál mint fogalmazó kezdte meg pályáját, míg a kassai kamara 1872-ben titkárává választotta. Ebben az állásban közgazdasági téren igen nagy munkásságot fejtett ki. Szakiskolákat létesített, kiállításokat rendezett és különösen a felvidéki háziipar fejlesztésével szerzett érdemeket. E mellett a hírlapírás terén is buzgó munkásságot fejtett ki. Erdemeiért többször érte kitüntetés. Lubló és Késmárk városok díszpolgára volt. Tagja volt a kassai törvényhatósági bizottságnak. — FRIGYESI MÓR, az Adria Biztosító-Társaság titkára, a ki a hazai biztosítás terén kifejtett csaknem félszázados munkássága után nemrég vonult nyugalmába, 75 éves korában Budapest. — Nagy-bessenyi BÉSSENTY MÓR, földbírtokos, megyebizottsági tag, 83 éves korában Erdőgyáron. — BOCKÓ KÁROLY, nyug. magy. kir. honvédtörzs, 70 éves korában Budapest. — FEJES GÉRGELY, városi képviselő, a református egyház volt algonok, 80 éves korában Miskolcon. — JELICS JÓZSEF, nyug. m. kir. honvédtörzs, 67 éves korában Bécsújváros. — BORRÁS ISTVÁN, gyógyszerész 74 éves korában Mezőcsát. — WAGNER ALJOS, föld-bírtokos, 74 éves korában Győrszentmártonban. — TRUSKÓ ÁRPÁD, ügyvéd, Rozsnyó bányaváros ügy-

szek, 30 éves korában Rozsnyón. — STRASSER ZERO-MOND, nagybirtokos, 77 éves korában Budapest. Az elhunyt évekként az egyik földke volt a Strasser és Könyg cégnek, később azonban visszavonult az üzletből és birtokain gazdálkodott. — BARACH MÓR, pozsonyi ügyvéd, a pozsonyi ügyvédi kamarának sok éven át titkára, 62 éves korában.

ÖZV. LERSCH ANDORNÉ, szül. Gréb Janka, Szepes-Béla 89 éves korában. Az elhunyt matróna a szabadságharcban lőháton, egy magyar csapat élén szembeszállt Szepes-Béla város határában egy orosz csapattal, melyet sikerült visszaverni. A város hazafias közönsége a dicső múltú nagyszonyos temetésén nagy számban vett részt. — GRAFF NIKAZNÉ, szül. periczai Saich Paula, életének 67-ik esztendejében Szabadkán. — HOFFER ALJOSNÉ, született Reinisch Luiza, vasútépítési vállalkozó neje életének 51-ik évében Budapest. — KÉSMÁRKI KÉSMÁRKI IVÁNNÉ, szül. révkomáromi Németh Terézia 58 éves korában Pakson. — VARGA LAJOSNÉ, szül. KUHÁR LUIZA, 51-ik évében Máramarosigeten. — GATTEIN JAKABNÉ, szül. Breuer Róza, Gattein Jakab budai vállalkozó felesége, Budapest. — ZOLTÁN VIOLA, Nagybányán, 17 éves korában.

Szerkesztői üzenetek.

Sugarak. A róza. A javított vers semmivel sem jobb, mint javítás előtt volt s a másik is olyan, mint ez. Sajnáljuk, a legjobb akarattal sem mondhatunk egyebet.

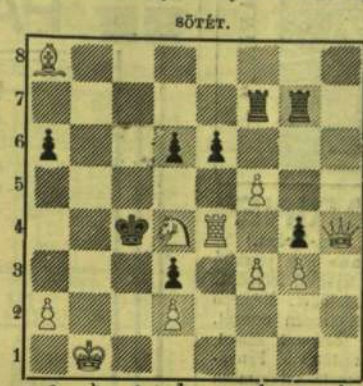
Hasonlítsz. Nem tudjuk, az eredeti hibája-e vagy a fordításé, de nekünk kelletnél szónokiasabbnak tetszik. Az eredeti halvány és langyos, — ez a témája, úgy látszik, ki van már merítve.

Egy csók. Tragédia. Hozzá. Pizike kis hangulat, semmi egyéb; ez pedig kevés arra, hogy valakit fel lehessen avatni költőnek.

SAKKJÁTEK.

A 2593. számú feladvány Jaspersen F.-től.

(A «Tíjdsakrt» feladványversenyén az első díjat nyerte.)

VI. 1008.

Világos indul és a negyedik lépésre mattot ad.

2567. számú feladvány megfejtése, Dr. Gold Sámuel-től.

Világos a. Sötét. 1. Bb4-b2 ... Fd1-b2 (a) 1. ... Bf4-e4 2. Vh3-a3 ... Fb2-a3 2. Vh3-c3 ... E6-e5 (b) 3. e4-e5 + matt. 3. Bb2-b6 + matt.

1. ... Bc4-e5 2. Bb2-f2 + matt.

Vásároljon Svájci selymet!

Kérjen mintát tavaszi és nyári újdonságainkból ruhák- és bluzokra. Surah chevron, Messaline ombré, Armare granité, Louisine, Taffeta, Mousseline 120 cm. széles, méterenként 1 K 20 f.-től feljebb fekete, fehérben, egy-szín- és színesben, ugyanígy hímzett bluzok és öblönyök batist- és selyemből. Mi csak szavatolt szolid selyemtermékeket adunk el közz. magánfelelnek már bér- és vámentve házhoz szállítva.

SCHWEIZER & Co., Luzern U/23. (Svájcz.) Selyemkelme-kivitel. — Kir. udv. szállító.

A Bór- és Lithion-tartalmu

Salvator-forrás

kitűnő sikerrel használtatik vesebajoknál, a húgyhólyag bántalmánál és köszvénynél, az emésztési és légzési szervek hurutjainál.

Hűgőhajtó hatású!

Vasmentes! Könnyen emészthető! Teljesen tisztá!

Budapest, Árkádút 1. urol.

Hazai termék!

a Mohai

ÁGNES-Forrás

Elsőrendű természetes szénsavas natron-tartalmu ásványvíz.

Ideges gyomor-baj, légzős, tudós, gyomor- és bél-hurut, csontláz, vese és hólyagbántalmak esetében kitűnő eredményt nyújtó, kellemes borvíz. 1 1/2 literes üvegekben 42 fillér. Üres üvegért 8 fillér térül vissza.

Mindenütt kapható.

Főraktár EDESKUTY L. cs. kir. udv. szállítónál Budapest, V., Erzsébet-ter 8. Telefon 16-32.

Hazai termék!

A forráskészítés.

Rohitsch-Sauerbrunn

Stajerország. Vasut, posta és táviró.

Főnagyság, élelőben gazdag, teljesen portmentes levegő. Modern kényelem. Élénk társaság.

Helyesen fejtették meg: Merényi Lajos. — Geist József és Stark Vilmos. — A «Budapesti Sakk-kör». — A «Budapesti III. ker. Sakk-kör». — Ludány Antal. — Wyszogrodai Pál. — Deak Mór. — Gattib István (Budapest). — Németh Péter (Csenger). — Kintzy Róbert (Fakert). — Müller Nándor (Szombathely). — Hoffbauer Antal (Léptvár). — Szabó János (Bakony-Szentlászló). — A «Győri Sakk-kör». — Székely Jenő. — Mészay József (Győr). — A «Zórádi Társaság». — A «Kálcai Katolikus Kör». — Vöröcs Miklós (Zirc). — Ifj. Hubay Bertalan (Bodas-nylak). — A «Duna-földvár Egyenlősegi Kör» (Duna-földvár). — Baross Mihály (Biharváros). — Csontos István (Hajdúhadháza). — A «Leibici Gazdasági Kaszinó» (Leibitz). — Lustyik János és Szivák János (Alberti-Isra). — «Csengeri Kaszinó» (Csenger).

Sakk-üzenetek. K. R. Fakert. Megkaptuk. Meg fognak jelenni P. E. Szeged. Örömmel vettük szíves buzgólkodását.

KÉPTALÁNY.

A 20-ik számban megjelent képtalány megfejtése: *Kidőlt a fa mandulástól.*

Felelős szerkesztő: Hoitsy Pál. Szerkesztési iroda: Budapest, IV., Reáltanoda-u. 5. Kiadóhivatal: Budapest, IV., Egyetem-utca 4.

SARG-féle 60

KALODONT

LEGJOBB FOG-CRÈME

PETROLNERUDA

NERUDA FÉLE

Pipere-Borász

Készítte: NERUDA NÁNDOR

BUDAPEST IV. KÖZSÉGHATÁR 20. SZÁMÚ UTCA 12. 1. ÉVÉRE ÁRA 1 KORONA 50 FILLER.

Ne tévovázzék, ha fáj a feje, hanem használjon azonnal

Beretvás-pastillát

amely 10 perc alatt a legmarkosabb migrént és fejfájást elűn-
tasztja. — ÁRA K 1.20. — Kapható minden gyógyszerárban
és drogériában. Orvosok által ajánlva. — Készíti:

Beretvás Tamás gyógyszerész. Kispesten.

3 dobozról ingyen postai szállítást.

TELJESEN RENOVALVA.

Császárfürdő, divatosan berendezett vizsgógyógyintézet.
Styria-fürdő, újonnan megnyitott szénsavas fürdő.

Bevált gyógyhely gyomor-, bél-, máj- és vesebajok, illúzt szék-
rekedés, aranyér, epekö, elhízás, cukorbetegség, köszvény, torok-
és gégehurutok, szívbetegségek. A karlsbadi és marienbadi fürdőkhoz ha-
sonló gyógyforrások. Dülletit és terepkrák. — Kitűnő ivóvízvezeték.
Villanyvilágítás. — Lift. — Modern csatornázás.

Betegtoló-kocsik
az utazás és szobákban való használatra. Képes katalógus ingyen.
Keleti J. Bpest, Koronaherceg-u. 17.

Szépítő Kúrát

végezhet mindenki odahaza, ha egy dr. Jutassy-féle szépítő készletet beszeres.

Bőrszépítő készlet a normális, ép, tiszta arcbőr szépségének ápolására és megőrzésére; száraz, sötét, durva, hámolt, feszítő, viszkető, hervadó bőrre; ráncok és libabőr ellen.

Bőrgyógyító készlet fűnyes, záros, poros, pattanásos (vimeris), éres, vörös arc, vörös orr, vörös kéz, ígyási foltok és izadás ellen.

Bőrtisztító készlet. Elsárgult, leharant nap-sütött arcok fehéritésére, szépítő és májoltó ellen.

Hámlasztó készlet. Lencsefoltok, tág pórusok, pattanásnyomok, rózsapattanás (rosacea) bőrkeményedés, borvirág, himlőhely és sebhely ellen.

Haj-gyógyító készlet paszod, megakadályozására.

Ezen készletek fel vannak szerelve a megfelelő szappannal, szűkös kozmetikai eszközökkel és szerekekkel, melyeknek biztos hatását 1892 óta ezer és ezer arcon tapasztaltuk s a melyeknek részletes leírásáról az intézet főirodája: dr. Jutassy József kozmetikus bőrgyógyász, egészségügyi tanácsos, kinek receptjei szerint a szerek készülnek. A kimerítő használati utasítás alapján mindenki sikerrel kezelheti önmagát azon szépségápolási ellen, melynek megfelelő készletet beszeres. Jutassy dr. «Szépségápolás» c. könyve minden készlethez mellékelve van.

Minden egyes készlet ára 5 korona.

Készíti és elárulja személyesen vagy posta útján a **Kozmetikai Gyógyintézet** Budapest, IV., Kossuth Lajos-utca 4. sz. l. em.

Kapható vagy megrendelhető az intézetet kívül minden gyógyszerárban. — Főraktár: Török József gyógyszerár 12403 Budapest, VI., Király-utca 12. szám. 12403

Serravallo
CHINA-BOR VASSAL
Kiváló minőségű 1906. Legmagasabb kitünt. Erősítőszert gyengélkedők, vérszegények és lábbadók számára. A vérkeringést erősítő, ideg-erősítő és vérjavító szer.
Külföldi 5000-nál több orvos véleménye.
J. SERRAVALLO, Trieste-Barcola.
Vásárolható a gyógyszerárakban feltüntetett árakban a K 2.60, egész literes üvegekben a K 4.80.

Most jelent meg!
Az ifjúsági egyesületek a népmívelés terén.

Irta dr. PETRI MÓR.

A Néptanítók (Népművelők) Könyvtára 34. füzet.

Ára 1 korona.

Kapható

LAMPEL R. könyvkereskedése

(Wodianer F. és Fial) r. t.-nál

Budapest, VI. ker., Andrássy-út 21. szám

valamint minden könyvkereskedésben.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapestben ép most jelent meg a minden könyvkereskedésben kapható:

DERÜ-BORU

KÖLTEMÉNYEK

Irta Szabó Endre.

Ára füzve 2 korona 60 fillér.

Minden ragyog mint a nap.
Mayer-féle «Solarine» r.-i. Berlin.

SOLARINE

«Napfény fén-krem».

A «Solarine» nem pisztoló paszta, hanem tejzsír-folyadék, mely nem fészérlődik. Meglepő gyorsan tisztít minden ezüstöt, rozsdát, ezüst, bádort, ölmot, nikelt, kina-ezüstöt stb. Fényesítő ereje más pasztákkal szemben összehasonlíthatatlanul nagyobb, szebb és állandóbb. Árak (2. szám) 15x16 1/2 cm cinkdobozban 88 kr. (1 K 66 L) bértmentve. Minta kancsó (1 szám) 12x9 1/2 cm cinkdobozban 88 kr. (1 K 66 L) bértmentve. Minta kancsó (1 szám) 12x9 1/2 cm cinkdobozban 88 kr. (1 K 66 L) bértmentve.

Ezen készletek fel vannak szerelve a megfelelő szappannal, szűkös kozmetikai eszközökkel és szerekekkel, melyeknek biztos hatását 1892 óta ezer és ezer arcon tapasztaltuk s a melyeknek részletes leírásáról az intézet főirodája: dr. Jutassy József kozmetikus bőrgyógyász, egészségügyi tanácsos, kinek receptjei szerint a szerek készülnek. A kimerítő használati utasítás alapján mindenki sikerrel kezelheti önmagát azon szépségápolási ellen, melynek megfelelő készletet beszeres. Jutassy dr. «Szépségápolás» c. könyve minden készlethez mellékelve van.

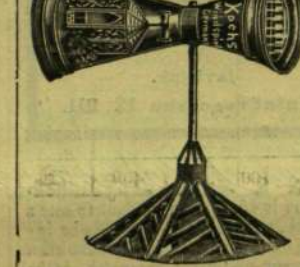
Minden egyes készlet ára 5 korona.

Készíti és elárulja személyesen vagy posta útján a

Kozmetikai Gyógyintézet

Budapest, IV., Kossuth Lajos-utca 4. sz. l. em.

Kapható vagy megrendelhető az intézetet kívül minden gyógyszerárban. — Főraktár: Török József gyógyszerár 12403 Budapest, VI., Király-utca 12. szám. 12403

Széljáték - harmonika

Ujdoság! Főléges zene!

E hangszer kerti házikókra, rudakra, fára, lakóházakra stb. lesz alkalmas és ennek hangját és akkordját már a legesélyesebb színi előadások is kellemes művészetet nyújtanak. A széljáték-harmonika 28 cm. hosszú és kerül darabonként csak 3 koronába. Szétválasztás után mellé a cs. és kir. udvari szállító mellett.

KONRAD JÁNOS

szállítóház, Brix 1346

(Bármán). — Tessék garagdon

illusztrált több mint 3000 képet

tartalmazó árjegyzékét kéri ingyen és bérmentesen.

+ Soványosság +

Szépített testidomok keleti erő-

porok által, kiutaltatva: Páris

1900, Hamburg 1901, Berlin 1903,

6-8 hét alatt 30 font súlygyarapodás, garantált ártalmatlan. Or-

voslag ajánlja. Szigorúan lelki-

ismeretes. Nem szédít. Számos

köszönőlevél. A karitonként

használati utasítással, postautal-

ványval vagy utaváltóval, de portó

nélkül 2 márká. Hygien. infézet.

D. Franz Steiner & Co.,

Berlin, 37, Königsplatz

Budapest kapható Török József

gyógyárban Király-u. 12. 12403

ZEISS

PALMOS-KAMARÁK

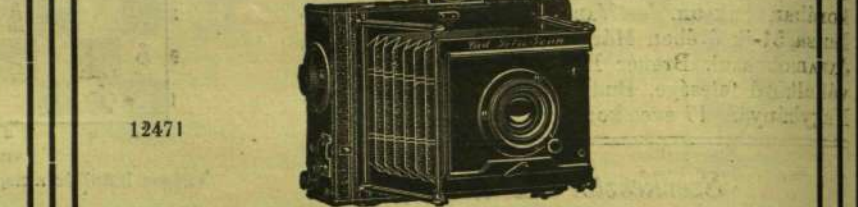
könnyű fémből, gyúpontrészelővel

és

ZEISS-féle tárgyuvegek

a legjáratosabb rétnagyságokban.

— Tessék prospektust kéri P 157. —

ZEISS-féle TÁBORI TÁVCSŐ

a képek tokozott plasztikájával.

— UJ MINTÁK. —

Beszerezhető valamennyi optikai üzletben, ugyszintén:

BERLIN CARL ZEISS LONDON

FRANKFURT A. M. JENA (NÉMETORSZÁG) ST. PETERSBURG

HAMBURG WIEN

David Károly és Fia

doboz-, papír- és szabad. fémkapocgyára

Budapesten, I., Mészáros-utca 58.

Telefon sz.: 41-48. Sürgőnyezim: Cartonage.

Gőzre berendezve.

A magyar kir. dohányjövődék szállítója.

Napi gyártás 150,000 doboz.

A már 57 évi díszdíjnyeréssel ismert, a 71012. sz. Bm. leírás követelményeinek teljesen megfelelő

UJ-VUKOVÁRI

arctisztító kenőcs

széplő, himlőhely, sümör, májfoltok, faka-

dekok, források, pörsekenek, orrvérzések

és minden egyéb arcvérzések ellen, való mint az

uj-vukovári

mely az arckenőcesel a használati utasítás

szerint alkalmazva, még korosabb egyének-

nek is viruló és fiatal kinézetet kölcsönöz.

Csak Krajosovics által Vukováron készített kenőcs valódi. Minden tégelyen Krajosovics,

12363

Főraktár: Budapest, Király-u. 12. és Andrássy-út 26., TOROK JOZSEF gyógyszerár.

Hirdetések felvételnek a kiadóhiva-

talban, Budapest, Egyetem-utca 4.

GANZ ÉS TÁRSA

VASONTÓ ÉS GEGYÁR R.-T.

BUDAPESTEN.

MOTOROK benzín-, spiritusz-, gáz-, szivó- és kohó- és minden nagyobb

3000 lóerőig. Üzemeltetés: 1/2-2/3 állóról órákig és órákig. Elmozdítók

kész, gőz, petrolium vagy elektromos hajtásra. Kézi hengerlőgépek. Gőz- és

motoros személyszállító vasúti kocsik és a nagyvasutak számára. Mindenféle

vasúti kocsik személy- és teherszállításra. Vasúti felszerelések. Kéregőztető he-

rek (Griffin rendszer). Hengerek malmok számára. Kéregőztető henger-

ek (Griffin rendszer). Hengerek malmok számára. Kéregőztető henger-

ek (Griffin rendszer). Hengerek malmok számára. Kéregőztető henger-

ek (Griffin rendszer). Hengerek malmok számára. Kéregőztető henger-

ek (Griffin rendszer). Hengerek malmok számára. Kéregőztető henger-

ek (Griffin rendszer). Hengerek malmok számára. Kéregőztető henger-

ek (Griffin rendszer). Hengerek malmok számára. Kéregőztető henger-

FORSTNER

Quillaja-Panama Szinszappan

Magyar királyi államvasutak nyári menetrendje, érvényes 1908 május 1-től.

Budapest nyugati pályaudvar—Párkány-Nána és vissza.

Állomások	148	122	150	1404	134	116	156	136	160	128	128	164	120	114	166	130	138	124	168	1406	142	1408	118	188
Budapest ny. p. u. ind.	535	545	645	700	845	920	935	1125	1135	1215	1225	210	215	235	310	410	420	520	600	615	650	725	920	1000
Palota-Ujpest —	561	571	671	726	871	946	961	1151	1161	1241	1251	241	246	266	341	441	451	551	631	646	681	756	951	1031
Víz —	581	591	691	746	891	966	981	1171	1181	1261	1271	261	266	286	361	461	471	571	651	666	701	776	971	1051
Nagy-Maros —	601	611	711	766	911	986	1001	1191	1201	1281	1291	281	286	306	381	481	491	591	671	686	721	796	991	1071
Párkány-Nána —	621	631	731	786	931	1006	1021	1211	1221	1301	1311	301	306	326	401	501	511	611	691	706	741	816	1011	1091
Budapest ny. p. u. ér.	535	545	645	700	845	920	935	1125	1135	1215	1225	210	215	235	310	410	420	520	600	615	650	725	920	1000

Megjegyzések: * Ezen vonatonál az egy utra szóló szomszédos forgalmú menetjegyek érvénytelenek. — † Május és szeptember hónapok között vasár- és ünnepnap közlekedik.

Budapest keleti pályaudvar—Bicske és vissza.

Állomások	17	11	1307	1003	1007	13	5	27	7	1	1901	1301	15	3	1009	23	1	1001	1301
Budapest k. p. u. ind.	610	625	725	750	905	920	1015	1035	1250	135	150	210	635	705	815	835	910	935	1010
Budapest-K. föld ér.	635	650	750	775	930	945	1040	1060	1275	138	153	213	660	730	840	860	935	960	1035
Budapest-K. föld ér.	655	670	770	795	950	965	1060	1080	1295	140	155	215	680	750	860	880	955	980	1055
Bicske —	680	695	795	820	975	990	1085	1105	1320	143	158	220	705	775	885	905	980	1005	1080
Budapest k. p. u. ér.	610	625	725	750	905	920	1015	1035	1250	135	150	210	635	705	815	835	910	935	1010

* Ezen vonatonál az egy utra szóló szomszédos forgalmú menetjegyek érvénytelenek.

Budapest keleti pályaudvar—Hatvan és vissza.

Állomások	1502	302	402	320	1503	408	306	310	322	1504	404	312	304	324	326	308	332	314	328	1510	405	338
Budapest k. p. u. ind.	650	705	735	740	810	830	915	1230	125	150	215	230	330	350	520	555	625	640	815	845	910	1110
Hatvan —	675	730	760	765	835	855	940	1255	127	152	217	232	332	352	525	560	630	645	820	850	915	1115
Budapest k. p. u. ér.	650	705	735	740	810	830	915	1230	125	150	215	230	330	350	520	555	625	640	815	845	910	1110

Megjegyzések. Az esti 6 óráig reggeli 5 óra 30 percig terjedő idő a percek aláhúzásával van megjelölve. — Gy.-v. — Gyors-vonat. — Sz.-v. — Személy-vonat. — V.-v. — Vegyes-vonat. — Fehérvári személyszállítással. — * — Felületes megállás. — † — csak felszállás. — ‡ — csak leszállás. —

at. — Tr. sz.-sz. — Fehérvári személyszállítással. — * — Felületes megállás. — † — csak felszállás. — ‡ — csak leszállás. —

Délután

A vonatok indulása Budapest nyugati p. u.-ról.

hová										hová									
vonat	név	vonat	név	vonat	név	vonat	név	vonat	név	vonat	név	vonat	név	vonat	név	vonat	név		
102	kel.ost.	Wien, Páris,	6704	12 05	szv.	Czegéld, Szolnok	700	8 20	▼	if.	6	10	▼	if.	6	10	▼	if.	
537	szv.	Östende, London	4104	12 10	▼	Esztorgom	607	8 52	▼	if.	6	10	▼	if.	6	10	▼	if.	
537	szv.	Rákospala-Újpest	106	12 15	▼	Rákospala-Újpest	607	9 05	▼	if.	6	10	▼	if.	6	10	▼	if.	
530	▼	Czegéld, Szolnok	128	12 25	▼	Nagyamar	625	9 05	▼	if.	6	10	▼	if.	6	10	▼	if.	
530	▼	Göd	4114	1 15	▼	Dunakeszi-Alag	705	5 10	▼	if.	6	10	▼	if.	6	10	▼	if.	
610	▼	Esztorgom	126	1 15	▼	Párkány-Nána	1216	4 40	▼	if.	6	10	▼	if.	6	10	▼	if.	
610	▼	Lajosmizse,	26	2 15	▼	Rákospala-Újpest	536	11 25	▼	if.	6	10	▼	if.	6	10	▼	if.	
645	▼	Kecskeméti	4106	2 20	▼	Esztorgom	623	12 24	▼	if.	6	10	▼	if.	6	10	▼	if.	
100	▼	Rákospala-Újpest	106	2 30	▼	Wien, Páris	549	-	▼	if.	6	10	▼	if.	6	10	▼	if.	
755	▼	Szolnok, Berlin	120	2 35	▼	Gáland	9 00	-	▼	if.	6	10	▼	if.	6	10	▼	if.	
755	▼	Wien	704	2 40	▼	Budapest, Bázis	-	-	▼	if.	6	10	▼	if.	6	10	▼	if.	
830	▼	Dunakeszi-Alag	720	2 45	▼	Czegéld	-	-	▼	if.	6	10	▼	if.	6	10	▼	if.	
830	▼	Temesvári, Bá-	6504	2 50	▼	Lajosmizse, Kecskeméti	-	-	▼	if.	6	10	▼	if.	6	10	▼	if.	
830	▼	rányfalva, Pé-	-	-	▼	-	-	-	▼	if.	6	10	▼	if.	6	10	▼	if.	
										Budapest									

PÖSTYÉN FÜRDŐ
CSÚZ. KÖSZVÉNY.
ISCHIAS, IZZADMÁNYOK ELLEN.
Az 1907. évben 12,000 beteg lett gyógyulást a csúszás gyógyereji forrásoknál 60 fok C. radiumentartalmu iszap-fürdők. Az utolsó évben 5 millió értékű befektetések létesültek. Szállodák, panziók, fürdők. Prosp. felvil. nyújt a Fürdőigazgatóság.

Technikum Mittweida
(Szakiskola, tanár. 1907) (Szakiskola.)
Magyaros technikai tanítást elektromos és gépészmérnökök, technikusok és művezetők képzésére. Gazdagon felszerelt elektrotechnikai és gépészeti laboratóriumok. Gyári tanulóműhelyek. 3610 hallgató a 36. iskolai évben.
Program stb. díjazással a titkárság által.

Sporteszköz, háló- és kötélgyártó ipartelep.
Tennis- és tornatermek
teljes berendezés.
Támlaszék, lüggő, turistaszék, lóháló, tekejáték, kerti butor, ponyva, szék és zsinór legelősebb beszerzési forrása:
Seffer Antal
Budapest, Károly-utca, bolt. 12
Központi városban épült.
Képes árjegyzék kérésre ingyen.

MATTONI FÉLE
GISSHÜBLER
természetes egyéni
SAVANYÚ VÍZ.

Ha őszül a haja
ne használjon mást, mint a
"STELLA"-HAJVIZET,
mert az nem hajfestő, de oly vegyi összetételű szer, mely a haj eredeti szíre adja vissza. Üvegje 2 K.
ZOLTAN BELA gyógyszerárban,
Budapest, V/49, Szabadság-tér, Sétány-utca sarkán. 12445

Új zseb-messzelátó kompaszszal és tűkörrel
összeépítéskor, nagy messzelátással, egyúttal nagyítóüveg, gyújtóüveg és szemtűk gyanánt használható, kényelmesen zsebben hordható, darabonként csak K 1.30, 3 db K 4.-.
Ha nem tessék, pénz vissza. — Széküldés előzetes vagy utánvétel mellett. — Cs. és kir. udvari szállító.
Konrad János szállítóbiz. Brűx 1268. sz. (Csehsz.)
Ígyen és bérmentre küldöm kívánságára mindegyiknek főárjegyzékemet 3000 képpel.

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban, Budapest. IV., Egyetem-u. 4.

RÉZBUTOR
12575 VAS-SZÓBABUTOR
gyártmányaink, modern, stilszerű kivitelben városi üzletünkben kiállítva megtekintethetők. Eladás jutányos árak mellett. Árjegyzékét ingyen és bérmentve küld.
PÁPAI és NATHAN vas- és rézbutor gyár
Budapest, VI., Andrassy-út 1.
(Fonciere palota).

FOLDES MARGIT CRÈME
LEGJOBB ARCZSÉPTŐ SZER
Kapható illatszer-szekunól, gyógytárakban, drogériákban, újságaitán minden finomabb üzletben.

Kleinert's
THE BEST
KLEINERT
AMBASSADOR

Önkényes ajándék

azoknak a hölgyeknek, a kik a Kleinert-féle izasztó-lapokat kipróbálni akarják. Kleinert-féle «Gem» (legfinomabb gummitáplál). Kleinert-féle «Ambassador» (legjobb trikot-izasztólap), Kleinert-féle «Featherweight és Beauty» (legfinomabb szövet könnyű gummidörzsöl). Ennélfogva teljesen ingyen ajánlunk 300 pár jólismert Kleinert-féle harisnyatartót (párónként 2 kor. értékben) annak a 300 hölgynek, a kik legkésőbb 1908 július 20-ig a fenti izasztólapokról, melyek véleményünk szerint a legjobbak és legmegfelelőbbek, értékesítést hoznánk beküldik. A választ Kleinert Company, Wien, I., Wollzeile Nr. 9. címre kérjük. A levelek beérkezési határideje 1908 július 20. Oly értesítések, melyek a mi izasztólapjaink egymás fölötti előnyeit részletezik, elsőbbségben részesülnek azokkal szemben, melyek nem egyéb, mint pusztán elismerőlevelek. Ezen izasztólapok minden elsőrendű üzletben kaphatók. A 300 pár harisnyatartó ez év augusztus havában lesz szétküldve. A 300 nyertes hölgy neveit betekintés céljából készenlétben fogjuk tartani.

J. B. Kleinert Rubber Co., New-York
London, Páris, Hamburg, Wien, Milánó, Brüssel.

Rozsnyay vasas china bora.

Igen hatásos vérszegénység, sápkor, neurasthenia eseteiben. Egy literes üveg ára 3.50 kor.
A Rozsnyay-féle vasas china bor
egyike a legerősebb és leghatásosabb gyógyboroknak. A külföldi készítményeket felülmúlja. Vérszegénységnek különösen ajánlható 12475
Kapható: minden gyógyszerárban.
Továbbá a készítőnél: **Rozsnyay Mátyás** gyógyszerárban Aradon, Szabadság-tér.

PRÓBÁLJA MEG EGYSZER A
BRÁZAY-SÓSBORSZESZ-SZAPPANT
és hű marad hozzá mindaddig, amíg szép akar maradni.
A BRÁZAY-SÓSBORSZESZ-SZAPPAN
finom illatú és tálszírozott, a leghidegebb vízben is azonnal igen erősen habzik s mert minden káros alkatrészétől ment, azok is minden aggodalom nélkül használhatják, kiknek bőrt, annak túlságos érzékenysége miatt a közönséges szappan izgatja. 12613
Kapható illatszer-szekunól, gyógytárakban, drogériákban, újságaitán minden finomabb üzletben.

Szt.-Lukácsfürdő gyógyfürdő, Buda.

Téli és nyári gyógyhely. Természetes forrómeleg kén források. Iszapfürdők, iszapborogatások, massage, vizgyógyintézet, gőzfürdők, kő- és kádfürdők, gyógyvíz-szodák. Olcsó és gondos penzió. Csúsz, község, idegbőrbajok, lakás, ellátás felől kimerítő prospektust küld ingyen a **Szt.-Lukácsfürdő igazgatósága, Buda.**

Feltűnést keltenek TITANIA győztes gözmosságok
az előbbihez képest 1/3 idő alatt
Egy gyermek mossa vele
a ruhát hófehérre.
Minden gépet próbára 55 koronától feljebb.
Képviseleket keresetnek. Bizonyítványok, prospektusok ingyen. 12607
TITANIA-művek, Wels 179
O.-Oesterr.

Akar-e szép lenni?

Rogátsy-féle magyar pipere-boraxot,
a melytől rózsás, üde, selymes arczbőrt nyer, eltünteti a ráncokat, szeplőt, májfoltot, pattanásokat, stb.
Nyáralásnál nem nélkülözhetjük, mert a legkényesebb talajvizet is megpuhítja. Kiváló háztartási, szennyvíz-kezelés, izadás és szájbaj ellen. A fogak fehéritése és épentartása tekintetében bámulatos hatással bír. Mint univerzális háztartási gyermekápolásnál és háztartásban a legjobb lelkismerettel ajánlható.

Egy doboz ára 30 és 75 fillér.
Rogátsy-féle borax-crém 1 K, borax-szappan 80 f. borax-pónder 1 K 20 f., borax-fogkrém 50 fillér.
ROGÁTSY KÁLMÁN drogériája,
Budapest, VII., ker., Rákóczi-út 10. szám.

Míg eddig a régi bőrbetegségek, a legkülönbözőbb súlyos idegbajok (neurasthenia, vitustance), a sápkor, a női arczot elégtelenítő pattanások s a női nem szervek folyásával kombinált haragos megbetegedéseinek kezelésénél csak egy idegen vizre voltunk utalva, addig újabban 12823
a PARÁDI ARSEN vízben vastartalommal olyan kincsünk van, mely minden eddigi arsen-sav viznél (Roncegno Levico) hatásosabb, könnyebben emészthető s manapság már, minthogy legelőször orvosi tekintélyeink felkarolták s a fogyasztók egész serege dicseri hatásait, hazánkban csaknem kizárólagos keresletnek örvend.
Egy postaküldés (7 palack) parádi arsen vastartalmú gyógyvizet Magyarországra összes postaköltséggel 8 korona 50 fillérrel.
Főraktár: ÉDESKUTY L. cs. és kir. udv. szállító, BUDAPESTEN.
K. ató minden gyógyszerárban és megbízható fűszerkereskedésben.

25. SZ. 1908. (55. ÉVFOLYAM.)
Szerkesztő: **HOITSY PÁL.** Főmunkatárs: **MIKSZÁTH KÁLMÁN.** BUDAPEST, JUNIUS 21.

Szerkesztési iroda: IV. Reáltanoda-utca 5. Előfizetési feltételek: Égész évre — 16 korona. A Világkronika-val kiadókiváltság: IV. Egyetem-utca 4. Félévre — 8 korona. negyedévenként 80 fillérrel. Negyedévre — 4 korona. Külföldi előfizetésekre a postailag meghatározott viteldij is csatolandó.

BERMUDEZNÉ ARCZKÉPE GOYÁTÓL.

(És a Szépművészeti Múzeum újabb szerzeményei.)

TEHÁT Céan Bermudeznét, az elragadóan szép, a minden mértéket felülmúlóan gyönyörű képet, melyet mi a Miethke rendezte Goya-kiállításon csodáltunk, a mint ép hallom, a budapesti múzeum vásárolta meg. Nos, én gratulálok Budapestnek, hogy az utóbbi évek sok fényes szerzeményét megtoldá ezzel az elsőrangú mesterművel... Így ír Richard Muther a «Zeit»-ben. (1908 május 21.) Ő is kifejezést ad a bécsi műkedvelők általános lehangoltságának, megőrjia az ottani helytelen állapotokat, melyek okai valának, hogy Bermudezné arczképe nem maradt a császár-városban.

Milyen is hát ez a műrekek, a mely iránt a művészek oly sok rajongójának szive lobbant reménytelen szerelemre? Talán az ábrázolt szépsége bűvöl el ennyire, vagy tán Goya felfogása és festésmódján múlik a kép rendkívüli hatása? Bermudezné nem az, a kit közönségesen szépek szoktunk nevezni; arca nem egészen szabályos, de vonásaiban valami sajátos pikantéria tükrözik. A széles szemöldök alól okos, élénk szemek pillantanak reánk. Az orr kissé húsos, a száj meglehetősen nagy, a felső ajak vonala kevésbé kecses, az áll hegyes, mint igen sok spanyol arcznál. A homlok fölött a XVIII. századvégi abnormális divat szerint fésült haj emelkedik, megkoronázva valami meghatározhatatlan hajdisszszel, köralakban, — akárcsak a glóriával. Céan Bermudezné gazdag és izléses ruházatot visel, öltözködésének színösszeállítás egy mai párisi divatkirálynőnek is becsületére válnék, szabása pedig kitűnően illeszkedik a test formáihoz. Az egész pipere lágy, könnyed és a legkevésbé sem túlbálozott. Nos, a hogyan Goya mindent megfestette, nehéz szavakkal elmondani, a mit ő itt palettájá segítségével vászonra varázolt, örökös rejtély marad. Legelőször az arcz erőteljes jellemzése tűnik föl. Goya sohasem hízelt modelljeinek. Bermudeznéből egy más festő könnyen hagyományos szépséget csinált volna, melynek vonásai mindig szabályosak, de soha belső életről nem tanuskodnak. Ő — nem törődve a népszerű szépséggel — olyannak ábrázolja, a milyen volt a valóságban: okosnak, érelyesnek és büszkének. És nézzük az anyag visszajátását. Különösen mesteri a fíhu-n a fehér,

El Greco: Anyagi üdvözet.

A SZÉPMŰVÉSZETI MÚZEUM ÚJABB SZERZEMÉNYEI